

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

MUHASEBE VE FİNANSMAN

**FİNANSAL KURULUŞLAR
343FBS044**

Ankara, 2011

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iv
1. FİNANSAL KURULUŞLAR	3
1.1. Finansal Kuruluş Çeşitleri	3
1.1.1. Kolektif Yatırım Kuruluşları	4
1.1.2. Aracı Kurumlar	8
1.1.3. Portföy Yöneticiliği	8
1.1.4. Takasbank Borsa Para Piyasası	8
1.1.5. Derecelendirme Kuruluşu	9
1.2. Finansal Kuruluşların Kuruluş Şartları	9
1.2.1. Yatırım Fonu Kuruluşu	9
1.2.2. Yatırım Ortaklığı Kuruluşu	10
1.2.3. Aracı Kurumların Kuruluşu	10
1.2.4. Portföy Yöneticiliği Kuruluşu	11
1.3. Finansal Kuruluşların Faaliyet Konuları ve Faaliyet Sınırlamaları	11
1.3.1. Yatırım Fonu Kuruluşlarının Faaliyet Konuları ve Sınırlamaları	11
1.3.2. Yatırım Ortaklığı Kuruluşlarının Faaliyet Konuları ve Sınırlamaları	12
1.3.3. Aracı Kuruluşlarının Faaliyet Konuları ve Sınırlamaları	13
1.3.4. Portföy Yöneticiliği Kuruluşları Faaliyet Konuları	14
1.4. Finansal Kuruluşların Yetki Belgeleri ve Borsa Üyeliği Belgesi	14
1.4.1. Yetki Belgesi	14
1.4.2. Borsa Üyelik Belgesi	15
1.5. Finansal Kuruluşların Çerçeve Sözleşmeleri	16
1.5.1. Yatırım Fonu İç Tüzüğü	16
1.5.2. Aracı Kurumlarda Çerçeve Sözleşmesi	16
1.5.3. Portföy Yönetim Sözleşmesi	17
UYGULAMA FALİYETİ	18
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	19
UYGULAMALI TEST	20
2. FİNANSAL KURULUŞLARDA ÇALIŞMA ESASLARI	21
2.1. Finansal Kuruluşların Sorumlulukları	21
2.2. Finansal Kuruluşların Çalışma İlkeleri	22
2.3. Finansal Kuruluşlarda Denetim	24
2.3.1. İç Kontrol	24
2.3.2. Teftiş	24
2.3.3. Bağımsız Denetim	25
2.4. Finansal Kuruluşların Sona Ermesi	25
UYGULAMA FAALİYETİ	27
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	28
UYGULAMALI TEST	29
3. TAKASBANK BORSA PARA PİYASASI	30

3.1. İşlem Yapabilecek Kuruluşlar	30
3.2. Kuruluşu ve Başvuru Prosedürü	30
3.2.1. Taahhütname	31
3.2.2. Aracı Kuruluş Temsilcilerine İlişkin Esaslar	35
3.3. Takasbank'ın Konumu	35
3.4. Limitler	35
3.4.1. Üye Alış-Satış Limitleri	35
3.5. Teminatlara İlişkin Esaslar	36
3.5.1 Teminat Türleri	36
3.5.2. Teminat Yatırma, Çekme, Değiştirme	36
3.5.3 Teminat Değiştirme Çağrısı	39
3.5.4 Teminat Tamamlama Çağrısı	39
3.6. Çalışma Esasları	39
3.6.1. İşlem Saatleri	39
3.6.2. Vade	39
3.6.3. Tutar	39
3.6.4 Emir Türleri	40
3.6.5 Emirlerin İletilmesi	40
3.6.6. Emirlerin Yayımlanması	42
3.6.7. Emirlerin Gerçekleşmesi	42
3.6.8. İşlemlerin Bildirimi	42
3.6.9. İşlemlerin İptali	43
3.6.10. Ödemelere İlişkin Esaslar	43
3.6.11. Temerrüt	43
UYGULAMA FAALİYETİ	45
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	46
UYGULAMALI TEST	47
4. DERECELENDİRME KURULUŞLARI	48
4.1. Derecelendirme Kuruluşu Kuruluş Şartları	48
4.2. Derecelendirme Kuruluşu Faaliyetleri	49
4.2.1. Kredi Değerliliğinin Derecelendirilmesi	49
4.2.2. Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Derecelendirmesi	49
4.2.3. Derecelendirme Yöntemlerinin Geçerliliğinin Değerlendirilmesi	50
4.3. Derecelendirme Sözleşmesi	50
4.4. Derecelendirme Kuruluşlarının Denetimi	50
4.5. Derecelendirme Sözleşmesinin Feshi	51
UYGULAMA FAALİYETİ	52
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	53
UYGULAMALI TEST	54
MODÜL DEĞERLENDİRME	55
CEVAP ANAHTARLARI	58

TERİMLER SÖZLÜĞÜ	61
ÖNERİLEN KAYNAKLAR.....	64
KAYNAKÇA	65

AÇIKLAMALAR

KOD	343FBS044
ALAN	Muhasebe ve Finansman
DAL/MESLEK	Finans ve Borsa Hizmetleri
MODÜLÜN ADI	Finansal Kuruluşlar
MODÜLÜN TANIMI	Muhasebe ve Finansman Alanında sermaye piyasasında faaliyet gösteren finansal kuruluşları ayırt edebilme becerisinin kazandırıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖN KOŞUL	Sermaye Piyasası Faaliyetleri modülünü almış olmak
YETERLİK	Finansal kuruluşları seçmek
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Bu modül ile; sermaye piyasasında faaliyet gösteren finansal kuruluşları ayırt edebileceksiniz. Amaçlar <ol style="list-style-type: none">1. Finansal kuruluş çeşitlerini, kuruluş şartlarını, faaliyet konularını ve sözleşmelerini ayırt edebileceksiniz.2. Finansal kuruluşların çalışma esaslarını ayırt edebileceksiniz.3. Takas bankın çalışma esaslarını ve faaliyet alanlarını ayırt edebileceksiniz.4. Derecelendirme kuruluşlarının özelliklerini ve faaliyet alanlarını ayırt edebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Bilgisayar, projeksiyon makinesi, internet, form belgeler, SPK mevzuatı ve yayınları, İMKB bilgileri, makaleler, sarf malzemeler
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülün içinde yer alan her faaliyetten sonra, verilen ölçme araçlarıyla kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen; modül sonunda sizin üzerinizde ölçme aracı uygulayacak, modül ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Ekonomik sistemde bir kısım kişi ve kurumların paraya ihtiyacı olurken bir kısım kişi ve kurumun da gelirlerini yatırıma dönüştürme ihtiyaçları olur. Dolayısıyla fona (paraya) ihtiyacı olanlar ile fonu (parayı) talep edenlerin, bu ihtiyaçlarını giderebilmeleri için karşılaşmaları gerekmektedir. Fon arz edenler ile fon talep edenlerin bir araya geldiği ve karşılıklı değişimin meydana geldiği yerlere “piyasa” denir.

Piyasada var olan işlemlere, Sermaye Piyasası Faaliyetleri denilmektedir. Siz daha önceki modulünüzde bu faaliyetlerin neler olduğunu öğrenmiş bulunmaktasınız. Sermaye piyasası faaliyetleri finansal kuruluş adı verilen kurum ve kuruluşlar tarafından yerine getirilmekte böylelikle tasarruf sahiplerinin ve yatırımcıların ihtiyaçları karşılanmaktadır.

Finansal kuruluşlar, fon arz eden ile talep edenin daima karşılaşma ya da bir araya gelme imkânı olmadığı için piyasalarda önemli bir köprü görevi görmektedir. Fon arz eden ile talep eden arasında köprü görevi gören finansal kuruluşlar, ekonomik ve sosyal yönleri de dikkate alarak faaliyetlerini gerçekleştirmektedir.

Bu modül notlarının amacı; sermaye piyasasında faaliyet gösteren finansal kuruluşların çeşitlerini, özelliklerini ve faaliyet alanlarını ayırt edebilmeyi öğretmektir. Modülü tamamladığınızda sermaye piyasasında faaliyet gösteren finansal kuruluşların çeşitlerini, özelliklerini ve faaliyet alanlarını rahatlıkla ayırt edebileceksiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Bu öğrenme faaliyeti ile; Finansal kuruluş çeşitlerini, kuruluş şartlarını, faaliyet konularını ve sözleşmelerini ayırt edebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlardır:

- Kütüphane veya internet aracılığı ile finansal kuruluş çeşitlerini araştırınız.
- Kütüphane veya internet aracılığıyla, finansal kuruluşların, kuruluş şartlarını, faaliyet konularını ve yetki belgelerini araştırınız.
- Finansal kuruluşların çerçeve sözleşmelerini araştırarak farklılıkları tespit etmeye çalışınız.

1. FİNANSAL KURULUŞLAR

Tasarruf sahibi ile yatırımcının karşılaştığı piyasada, işlemleri, tarafların yürütebilmesi piyasanın karmaşık bir yapıya sahip olmasından dolayı zordur. Bu zorluğu giderebilmek için finansal kuruluş adı verilen, taraflar adına işlemleri zamanında ve güvenilir yerine getiren kuruluşlar mevcuttur.

Resim 1.1: Finansal kuruluş

1.1. Finansal Kuruluş Çeşitleri

Ülkemizde faaliyet gösteren çeşitli finansal kuruluşlar aşağıda verilmektedir.

- **Kolektif Yatırım Kuruluşları**
 - Yatırım Fonları
 - Yatırım Ortaklıkları
 - Menkul Kıymet Yatırım Ortaklığı
 - Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı
 - Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı
- **Aracı Kurumlar**
- **Portföy Yöneticiliği**
 - Portföy Yönetim Şirketi
 - Portföy Saklama Şirketi
- **Takasbank Borsa Para Piyasası**

➤ Derecelendirme Kuruluşları

1.1.1. Kolektif Yatırım Kuruluşları

Resim 1.2: Yatırım aracı

Birçok küçük yatırımcının bir araya gelmesini ve ortak olarak yatırım yapabilmesini sağlayan kurumlar **“kolektif yatırım kuruluşları”** dir. Tasarruf sahipleri, aracı kuruluşlardan menkul kıymet (hisse senedi, tahvil vb.) olarak tasarruflarını değerlendirebilirler. Ancak menkul kıymetlere yatırım yapmak bilgi ve uzmanlık gerektirmektedir. Ayrıca bireysel tasarruflar genelde yeterli büyüklüğe ulaşamadıklarından, tasarruf ve tasarrufun getirisinde (faiz ve kâr payı) risk oluşturmaktadır. Bu riski ortadan kaldırmak için, sermaye piyasasında kolektif yatırım kuruluşları oluşturulmuştur. Kolektif yatırım kuruluşları, yatırım fonları ve yatırım ortaklığı olmak üzere iki şekilde piyasada faaliyet göstermektedir.

Şekil 1.1: Kolektif yatırım kuruluşu çeşitleri

Kolektif yatırım kuruluşları, hukuki yapılarına göre ayrı ve bağımsız bir tüzel kişilik olarak kurulduklarında yatırım ortaklığı, başka bir tüzel kişilik tarafından bir sözleşme çerçevesinde kurulduklarında ise yatırım fonu olarak adlandırılır. Amaç ve ekonomik fonksiyon olarak birbirine benzemekle beraber, çalışma biçimleri ve yatırımcılara sundukları hizmet bakımından yatırım fonları ve yatırım ortaklıkları birbirlerinden ayrılmaktadır.

1.1.1.1. Yatırım Fonları

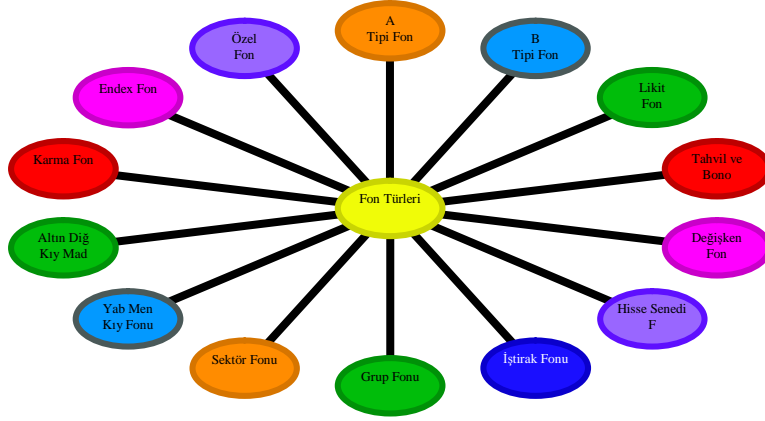

Resim 1.3: Yatırım fonu

Yatırım fonu, yetkili kuruluşlarca, katılma belgesi karşılığında tasarruf sahiplerinden toplanan kaynakların, çeşitli sermaye piyasası araçlarına dengeli bir şekilde dağıtılarak verimlendirilmesini sağlayan kurumlardır. Yatırım fonlarının portföylerinde yer alabilecek varlıklar şunlardır:

- Özelleştirme kapsamına alınanlar dâhil Türkiye’de kurulan ortaklıklara ait hisse senetleri, özel ve kamu borçlanma senetleri
- Türk parasının kıymetini koruma hakkındaki 32 sayılı karar hükümleri çerçevesinde alım satımı yapılabilen, yabancı özel ve kamu borçlanma senetleri ve hisse senetleri

- Ulusal ve uluslararası borsalarda işlem gören altın ve diğer kıymetli madenler ile bu madenlere dayalı olarak ihraç edilmiş ve borsalarda işlem gören sermaye piyasası araçları
- SPK tarafından uygun görülen diğer sermaye piyasası araçları ve forward sözleşmeleri

Şekil 1.2: Yatırım fonu çeşitleri

Resim 1.4: Yatırım fonu çeşitleri

➤ **A Tipi Yatırım Fonları**

Portföy değerinin aylık ağırlıklı ortalama bazda en az %25' ini devamlı olarak yatırmış olan fonlar olarak adlandırılır. Portföyünde hisse senedi, devlet tahvili, hazine bonusu ve gecelik repo gibi menkul değerler bulunan yatırım fonlarıdır. İçeriklerine göre taşıdıkları riskler değişmektedir.

➤ **B Tipi Yatırım Fonları**

A tipi yatırım fonlarından farklı olarak portföyünde hisse senedi bulunmayan yatırım fonlarıdır. B tipi fonlara ise likit fon, hazine ve bono fonu ve değişken fon örnek olarak verilebilir.

➤ **Likit Fonlar**

Vadesine 180 günden az kalmış piyasa araçlarından oluşmuş fonlardır. Portföyünde çoğunlukla repo, devlet tahvili ve hazine bonusu bulunur. Orta risk düzeyindedir.

➤ **Tahvil ve Bono Fonları**

Portföyünün en az %51'ini devamlı olarak tahvil ve bonoda değerlendiren fonlardır. Yüksek risk düzeyindedir.

- **Değişken Fon**
Portföy sınırlamaları itibarıyla diğer yatırım fonu türlerinden herhangi birine girmeyen fonlardır.
- **Hisse Senedi Fonu**
En az %51'i Türk hisse senetlerinden oluşan fonlardır.
- **İştirak Fonu**
En az %51'i kurucusunun iştiraklerine çıkarılmış menkul kıymetlerle yatırım yapan fonlardır.
- **Grup Fonu**
En az %51'i belirli bir topluluğun menkul kıymetlerine yatırım yapan fonlardır.
- **Sektör Fonu**
En az %51'i belirli bir sektörü oluşturan ortaklık menkul kıymetlerine yatırım yapan fonlardır.
- **Yabancı Menkul Kıymet Yatırım Fonu**
En az %51'i yabancı özel ve kamu sektörü menkul kıymetlerine yatırılmış fonlardır.
- **Altın ve Diğer Kıymetli Madenler Fonu**
En az %51'i ulusal ve uluslararası borsalarda işlem görmekte olan altın ve diğer kıymetli madenler ile bu madenlere dayalı sermaye piyasası araçlarından oluşur.
- **Karma Fon**
Portföyünün tamamı hisse senetleri, borçlanma senetleri, altın ve diğer kıymetli madenler ile bunlara dayalı sermaye piyasası araçlarından en az ikisinden oluşur.
- **Endex Fon**
Baz alınan ve SPK tarafından uygun görülen bir endexin fonun birim pay değeri arasındaki korelasyon kat sayısı en az %90 olacak şekilde ve portföyün en az %80'i devamlı olarak endex kapsamındaki menkul kıymetlerin tümünden ya da örnekleme yoluyla seçilen bir kısımdan oluşmuş olan fondur.
- **Özel Fon**
Katılma belgeleri önceden belirlenmiş kişi veya kuruluşlara tahsis edilmiş fonlardır.

1.1.1.2. Yatırım Ortaklığı

Yatırım ortaklıkları, sermaye piyasası araçları ile ulusal ve uluslararası borsalarda veya borsa dışı organize piyasalarda işlem gören altın ve diğer kıymetli madenler portföyü işletmek üzere anonim ortaklık şeklinde ve kayıtlı sermaye esasına göre kurulan sermaye piyasası kurumlarıdır.

Resim 1.5: Yatırım ortaklığı

Çok sayıda tasarrufçunun birikimlerinin değerlendirildiği bu kurumlar, toplanan fonları tahvil ve hisse senedine yatırmak suretiyle işletmekte, sağlanan

geliri tasarrufçulara dağıtmak suretiyle özgün bir sermaye piyasası hizmeti sunmaktadır.

Yatırım ortaklıklarının temel fonksiyonu küçük tasarruf sahiplerinin birikimlerini bir havuzda toplayarak değişik menkul kıymetlerden oluşacak bir portföye yatırmak ve bu yolla elde ettikleri kazancı ortaklarına payları oranında dağıtmaktır. Yatırım ortaklıklarının çeşitleri ise şunlardır:

Şekil 1.3: Yatırım ortaklığı çeşitleri

➤ Menkul Kıymet Yatırım Ortaklığı

Piyasası araçları ile ulusal ve uluslararası borsalarda veya borsa dışı organize piyasalarda işlem gören altın ve diğer kıymetli madenler portföyü işletmek üzere anonim ortaklık şeklinde ve kayıtlı sermaye esasına göre kurulan sermaye piyasası kurumlarıdır.

Resim 1.6: Menkul kıymet yatırım ortaklığı

➤ Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı

Sermaye Piyasası Kanunu çerçevesinde, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından düzenlenen gayrimenkul yatırım ortaklıkları gayrimenkullere, gayrimenkule dayalı projelere ve gayrimenkule dayalı sermaye piyasası araçlarına yatırım yapmak suretiyle faaliyet gösteren özel bir portföy yönetim şirketi tipidir. Gayrimenkul yatırım ortaklıkları, gayrimenkul satın alarak oluşturdukları portföylerin katılım belgelerini tasarrufçuya satarak tasarrufçunun kira ve değer artışı gibi gayrimenkul kazancı elde etmelerini sağlar.

Gayrimenkul yatırım ortaklıklarının yapacakları işlemler şunlardır:

- Getiri potansiyeli yüksek gayrimenkullere yatırım yapmak
- Gayrimenkule dayalı projelere yatırım yapmak
- Portföyündeki gayrimenkullerden kira geliri elde etmek
- Gayrimenkul alım satım kazançları elde etmek

Resim 1.7: Gayrimenkul yatırım ortaklığı

➤ Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı

Girişim sermayesi, teknoloji ağırlıklı sanayileşme stratejisinin benimsendiği ülkelerde dinamik, yaratıcı ancak finansal gücü yeterli olmayan girişimcilerin yatırım fikirlerini gerçekleştirmeye olanak tanıyan bir yatırım finansmanı biçimidir.

Resim 1.8: Girişim sermayesi yatırım ortaklığı

Yüksek gelişme potansiyeli taşıyan ancak yeni ve riskli şirketlerin sermaye piyasası araçlarına yatırım yapan yatırım ortaklığı türüne girişim sermayesi yatırım ortaklığı denir.

1.1.2. Aracı Kurumlar

Sermaye piyasası araçlarının aracılık amacıyla, kendi nam ve hesabına, başkası nam ve hesabına yahut kendi namına başkası hesabına alım satımını yapan anonim ortaklıklardır. Sermaye Piyasası Kanunu, aracı kuruluşları, aracı kurum ve bankalar olarak tanımlamıştır. Aracı kuruluşların, kuruluş, faaliyet ve yetkilendirilmelerine ilişkin esaslar Sermaye Piyasası Kurulu'nun "Aracılık Faaliyetleri ve Aracı Kuruluşlara İlişkin Esaslar Tebliği" ile düzenlenmiştir.

Resim 1.9: Aracı kurum

1.1.3. Portföy Yöneticiliği

Portföy yönetimi, birikimlerin para ve sermaye piyasalarında tasarrufçu adına yetkili aracı kuruluşlar tarafından belli bir ücret karşılığında yönetilmesidir.

Portföy yöneticiliği, finansal varlıklardan oluşan portföylerin, her bir müşteri adına, müşterilerle yapılacak portföy yönetim sözleşmesi çerçevesinde maddi bir menfaat sağlamak üzere vekil sıfatıyla yönetilmesidir.

Resim 1.10: Portföy yönetimi

1.1.3.1. Portföy Yönetim Şirketi

Portföy yönetim şirketi, özel olarak portföy yöneticiliği faaliyetinde bulunmak üzere Sermaye Piyasası Mevzuatı'nda belirlenen şartları yerine getirerek Sermaye Piyasası Kurulundan yetki belgesi almış bir anonim şirkettir.

1.1.3.2. Portföy Saklama Kuruluşları

Portföy saklama kuruluşları; portföy yönetim şirketi müşterilerine ait finansal varlıkların saklanması, kayıtlarının tutulması, varlık ve nakit hareketlerinin idaresi ve kontrolü faaliyetlerini yürüten bankalardır.

1.1.4. Takasbank Borsa Para Piyasası

Takasbank Borsa Para Piyasası (TBPP); kısa dönemli nakit fazlası olup bunu organize bir şekilde değerlendiremeyen aracı kuruluşlar ile kısa dönemli nakit ihtiyacı bulunup bu ihtiyacı uzun vadeli varlıklarını elden çıkartmadan karşılamak isteyen aracı kuruluşların karşılaşmasını sağlamak amacıyla 1 Ekim 1996'da İMKB Takas ve Saklama Bankası AŞ bünyesinde faaliyete geçmiştir.

Resim 1.11: Takasbank resmi logosu

1.1.5. Derecelendirme Kuruluşu

Derecelendirme, borçlunun anapara ve faiz yükümlülüklerini ödeme isteği ve kabiliyetinin zamanında ve tam olarak yerine getirilip getirilememesini ölçen bir araçtır. Başka deyişle bir ekonomik birimin kredi geçmişi ve kullandığı kredileri geri ödeme kapasitesinin saptanması için yapılan ölçme işlemidir. Bu işlemleri yerine getiren ve SPK'ya tabi olan kuruluşlar derecelendirme kuruluşları olarak adlandırılır.

1.2. Finansal Kuruluşların Kuruluş Şartları

Finansal kuruluşlar, Sermaye Piyasası Kurulunun belirlediği şartlar ve prosedürler dâhilinde kuruluş işlemlerini gerçekleştirmektedir.

1.2.1. Yatırım Fonu Kuruluşu

Yatırım fonu kurma yetkisi, bankalar, sigorta şirketleri, aracı kurumlar, kanunlarında engel bulunmayan emekli ve yardım sandıkları ile Kurulun tebliğle belirleyeceği esaslara uyanlara verilmiştir. Buna göre bankalar, aracı kurumlar, sigorta şirketleri, SGK, OYAK ve özel emeklilik kuruluşları fon kurup yönetebilmektedirler.

Resim 1.12: Yatırım Fonu

Yatırım fonu kurmak için, kurucunun Yatırım Fonu İç tüzüğünü hazırlayarak, bunun noterden tasdikli bir örneği ve Kurulca belirlenecek diğer belgelerle birlikte, Sermaye Piyasası Kuruluna izin için başvurması zorunludur. Banka ve sigorta şirketlerinin yatırım fonu kurmak üzere Sermaye Piyasası Kuruluna başvurmaları halinde Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının görüşü alınır.

Fon kuruluşu için gerekli olan belgeler şunlardır:

- Fon kuruluşuna dair yetkili organ kararının noter tarafından onaylanmış bir örneği
- Kurucusunun ortaklık yapısı, genel kurulca onaylı son tarihli mali tabloları ve genel kurul toplantı tutanağı, bağımsız denetimden geçmiş son mali tabloları, faaliyet raporu
- Kurucu yetkilileri, fon kurulu üyeleri ve denetçilerin imza sirküleri
- Kurucunun yetkilileri hakkında adli sicilden alınacak belgeler

- Fon kurulu üyelerinin ve fon denetçisinin sermaye piyasasında yapılan işlemlerden yasaklı veya kısıtlı kişiler olmadıklarına dair noter onaylı öz geçmişleri
- Kurulca istenebilecek diğer bilgi ve belgeler

1.2.2. Yatırım Ortaklığı Kuruluşu

Resim 1.13: Yatırım ortaklığı

Yatırım ortaklıkları sermaye piyasası araçları, gayrimenkul, altın ve diğer kıymetli madenler portföylerini işletmek amacıyla kurulan anonim ortaklıklardır. Yatırım ortaklıklarının kimler tarafından kurulabileceği konusunda özel bir düzenleme yapılmamıştır. Bu nedenle herhangi bir anonim ortaklık ya da gerçek ve tüzel kişiler yatırım ortaklığı kurup işletebileceklerdir.

Yatırım ortaklıklarına kuruluş ve faaliyet izni verilebilmesi için;

- Kayıtlı sermayeli olarak anonim ortaklık şeklinde kurulmaları,
- Başlangıç sermayelerinin Kurulca belirlenen miktardan az olmaması,
- Hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması,
- Ticaret unvanlarında Yatırım Ortaklığı ibaresinin bulunması,
- Esas sözleşmelerinin bu Kanun hükümlerine uygun olması,
- Kurucularının müflis olmadığına veya yüz kızartıcı bir suçtan dolayı hükümlülüklerinin bulunmadığına tespit edilmiş olması gerekir.

1.2.3. Aracı Kurumların Kuruluşu

Aracı kurumların kuruluşlarına, Kurulca izin verilebilmesi için;

- Anonim ortaklık şeklinde kurulmaları,
- Hisse senetlerinin tamamının nama yazılı olması,
- Hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması,
- Sermayelerinin Kurulca belirlenen miktardan az olmaması,
- Esas sözleşmelerinin Kanun hükümlerine uygun olması,
- Kurucularının müflis olmadığına veya yüz kızartıcı bir suçtan dolayı hükümlülüklerinin bulunmadığına tespit edilmiş olması gerekir.

Aracı kuruluş olarak faaliyet gösterecek işletmede, SPK tarafından yapılacak düzenlemelere uygun muhasebe kayıt, bilgi ve belge sistemi ile düzenli iş akışı ve haberleşmeyi sağlayacak yeterli bir organizasyonun kurulmuş, teknik donanımın sağlanmış ve kurum bünyesinde bulunacak kıymetli evrakın çeşitli durumlara karşı sigorta altına alınmış olması gerekir.

1.2.4. Portföy Yöneticiliği Kuruluşu

Resim 1.14: Portföy yönetimi

Portföy yürütmek amacıyla kurulması düşünülen şirketlerin aşağıdaki şartlara sahip olması gerekmektedir.

- Anonim ortaklık şeklinde kurulması,
- Hisse senetlerinin tamamının nama yazılı olması,
- Hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması,
- Kurucularının portföy yönetim şirketi kurucusu ve ortağı olmanın gerektirdiği mali güç, itibar ve yeterli tecrübeye sahip olmaları,
- Asgari ödenmiş sermaye tutarının yerine getirilmesi,
- Kurucuları ile sermayedeki doğrudan veya dolaylı pay sahipliği % 10 veya daha fazla olan gerçek veya tüzel kişilerin muaccel vergi ve prim borcu bulunmaması,
- Sermayenin %10 ve daha fazlasını taahhüt eden kurucuların, gerekli kaynağı kendi ticari, sınai vs. yasal faaliyetleri sonucunda her türlü muvazaadan arı olarak sağlamaları,
- Esas sözleşmesinin Kanun hükümlerine ve Kurul düzenlemelerine uygun olması gerekmektedir.

Kurucular, kuruluş şartlarını taşıdıklarını kanıtlayan belgelerle birlikte kuruluş izni almak üzere başvururlar. Kurul, yapacağı incelemeler sonucunda şirket ve portföy saklama kuruluşunun niteliklerinin uygunluğunu eş zamanlı olarak değerlendirir. Kurulca yapılacak değerlendirme sonucunda başvurunun uygun görülmesi halinde, kuruluş işlemlerinin tamamlanması için Sanayi ve Ticaret Bakanlığına başvurulur.

1.3. Finansal Kuruluşların Faaliyet Konuları ve Faaliyet Sınırlamaları

Finansal kuruluşların gerçekleştirebileceği faaliyetler ve sınırlama getirilen faaliyetler aşağıda ayrı ayrı incelenmektedir.

1.3.1. Yatırım Fonu Kuruluşlarının Faaliyet Konuları ve Sınırlamaları

Resim 1.15: Yatırım fonu aracı

Yatırım fonu kuruluşları, genel itibarıyla fon portföyünü yönetmektedirler. Fon portföyü, fonun içerisindeki para ve sermaye piyasası araçlarından oluşan varlıklardır. Fon portföyü aşağıda belirtilen para ve sermaye piyasası araçları ve işlemlerinden oluşur:

- Nakit vadeli ve vadesiz mevduat
- Borçlanma araçları (ters repo dâhil) ile hisse senetlerinden oluşur.
- Kıymetli madenlere ve gayrimenkule dayalı varlıklar
- Repo işlemleri
- Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri

- Borsa, para piyasası işlemleri
- Yatırım fonu katılma belgeleri
- Kurulca uygun görülen ve kamuya ilan edilen diğer para ve sermaye piyasası araçları

Kurucu, tüzel kişiliği olmayan fonun, riskin dağıtılması ve inançlı mülkiyet esaslarına göre belge sahiplerinin haklarını koruyacak şekilde yönetim, temsil ve saklanmasıyla sorumludur. Kurucu mevzuat ve fon iç tüzüğünde belirtilen sınırlar içinde kalmak üzere fon portföyünü dilediği gibi oluşturabilmekte ve daha sonra değiştirebilmektedir.

Yatırım fonu yönetiminde, yatırımcıları korumaya yönelik olarak mevzuatın getirdiği birçok kısıtlama mevcut olup fon kurucu ve yöneticileri bu kurallara uymak zorundadırlar. Bunlar;

- Fon portföyüne hiçbir şekilde rayiç bedelinin üzerinde varlık satın alınmaz ve bu bedelin altında satış yapılamaz.
- Borsada işlem gören tüm varlıkların alım satımlarının borsada yapılması zorunludur.
- Bir yatırım fonunun portföy değerinin %10' unundan fazlası bir ortaklığın menkul kıymetlerine yatırım yapamaz.
- Bir fon açığa satış ya da kredili menkul kıymet alımı işlemi yapamaz.
- Yatırım fonlarının mal varlıkları rehdilemez veya devredilemez.

1.3.2. Yatırım Ortaklığı Kuruluşlarının Faaliyet Konuları ve Sınırlamaları

Yatırım ortaklıklarının anonim ortaklık statüsünde kurulması zorunlu olduğundan, bu ortaklıkların kuruluşunda, TTK'nın anonim ortaklıkların kuruluşuna ilişkin hükümleri uygulanır. Tüm anonim ortaklıklar gibi yatırım ortaklıkları da kurucuların koymuş olduğu sermayeyi temsil etmek üzere hisse senedi ihraç ederler.

Resim 1.16: Yatırım ort. faaliyeti

Yatırım ortaklığı hisse senetleri borsalarda alınıp satılır. Bu nedenle kurulmuş bir ortaklığın hisse senetlerine yatırım yapmak isteyen tasarruf sahipleri borsada işlem yapmaya yetkili bir aracı kuruluşa talimat vererek ikincil piyasada bir ortaklığın hisse senedini alabilirler ya da ellerindeki hisse senetlerini yine aracı kuruluşlar aracılığı ile borsada satabilirler.

Yatırım ortaklıkları aşağıdaki varlıklara yatırım yapmaktadır:

- Düzenlemelere göre alım satımı yapılabilen yabancı özel ve kamu sektörü borçlanma senetleri ve hisse senetleri

- Türkiye’de kurulan ortaklıklara ait hisse senetleri, borçlanma senetleri ve kamu borçlanma araçları
- Yabancı vadeli işlem sözleşmeleri ve opsiyonlar
- Altın ve diğer kıymetli madenler

Yatırım ortaklıklarının aşağıdaki iş ve işlemlerde bulunmaları yasaklanmıştır. Bunlar;

- Ödünç para verme işleriyle uğraşamazlar, bir başka deyişle herhangi birisine kredi verme ya da ödünç alma işleminde bulunamazlar.
- Bankalar gibi mevduat toplayamazlar ve mevduat toplama sonucunu verebilecek işlemler yapamazlar.
- Ticari, sınai ve zirai faaliyetlerde bulunamazlar.
- Üçüncü kişiler adına menkul kıymet alım satımına aracılık edemezler.

1.3.3. Aracı Kuruluşlarının Faaliyet Konuları ve Sınırlamaları

Aracı kuruluşlar, SPK’den alınan yetki belgeleri çerçevesinde;

- Alım satım işlemlerine aracılık,
- Halka arz işlemlerinde aracılık,
- Portföy yönetimi,
- Yatırım danışmanlığı,
- Repo/ters repo işlemleri,
- Kredili menkul kıymet, açığa satış, menkul kıymetlerin ödünç alma ve verme işlemleri,
- Türev araçların alım satımına aracılık yapmaktadırlar.

Resim 1.17: Faaliyet aracı

Aracı kuruluşların aracılık faaliyetlerine ilişkin esaslar Kurul tarafından düzenlenir. Kurul, her bir aracılık faaliyetinin ayrı kuruluşlar tarafından yapılmasına ilişkin düzenlemeler yapmaya yetkilidir. Aracı kuruluşlar, Kurulca belirlenecek esaslar dâhilinde, izin almak şartıyla, diğer sermaye piyasası faaliyetlerinde de bulunabilirler.

Aracı kuruluşların, sermaye piyasası faaliyetleri nedeniyle yatıracakları teminatların türü, miktarı, kullanım alanı ve şekli Kurulca belirlenir. Teminatlar rehnedilemez, haczedilemez, kullanılma amaçları dışında tasarruf edilemez, üçüncü kişilere devredilemez.

Aracı kurumlar, aşağıda sayılan işlemleri yerine getiremezler. Bunlar;

- Bankalar Kanunu’nda tanımlandığı üzere mevduat toplayamazlar.

- İzin verilen durumlar dışında, sermaye piyasası araçlarının belli bir getiri sağlayacağı yolunda herhangi bir yazılı veya sözlü taahhütte bulunamazlar.
- Müşteriye ait sermaye piyasası araçları ve nakit üzerinde, yetkileri olmaksızın tasarruflarda bulunamazlar.
- Sermaye piyasası aracının mülkiyetinde gerçek anlamda değişme yaratmayan alım-satım işlemi yapamazlar.
- Sürekli olarak kendisiyle veya aynı kişilerle, aynı miktar ve tutarda ve aynı fiyattan sermaye piyasası aracı alım satımında bulunamazlar.
- Yatırımcıların hak ve yararını zedeleyici ve söz konusu kişilerin yatırım kararlarını etkileyecek veya mali piyasalarda, fiyatların artıp eksilmesine neden olacak tarzda asılsız, yanlış, yanıltıcı veya yetersiz beyan, açıklama ve öngörülerde bulunamazlar.

1.3.4. Portföy Yöneticiliği Kuruluşları Faaliyet Konuları

Portföy yöneticiliği faaliyeti, sermaye piyasası araçları, para piyasası araç ve işlemleri, vadeli işlemler ve opsiyonlar, nakit, döviz, mevduat ile Kurulca uygun görülen diğer varlıkların yönetimi ve işlemleridir.

Portföy yöneticiliği faaliyeti, portföy yönetimi şirketinin yanı sıra Kuruldan yetki belgesi alması koşuluyla aracı kurum ve mevduat kabul etmeyen bankalar tarafından da yürütülebilir.

Portföy yönetim şirketleri aşağıda belirtilen faaliyetleri yerine getiremezler. Bunlar;

- Aracılık faaliyetlerinde bulunamaz.
- Sermaye piyasası araçlarına ilişkin veya bunlardan bağımsız olarak kendi mali taahhütlerini içeren evrak çıkaramaz, ödünç para verme işlemleri yapamaz ve kredi alamaz.
- Portföy yöneticiliği ve yatırım danışmanlığı faaliyetleri ile bunlara ilişkin iş ve işlemler dışında; hiçbir ticari, sınai ve zirai faaliyette bulunamaz, gerekli olanın üstünde taşınmaz mal edinemez.
- Bankalar Kanunu'nda tanımlandığı üzere mevduat toplayamaz, mevduat toplama sonucunu verebilecek işlemler yapamaz.

1.4. Finansal Kuruluşların Yetki Belgeleri ve Borsa Üyeliği Belgesi

1.4.1. Yetki Belgesi

Sermaye piyasası faaliyetlerinde bulunacak kurumların, Kuruldan izin almaları zorunludur. Faaliyet ve aracılık türleri itibarıyla başvuru ve izin esasları Kurulca düzenlenir. Sermaye piyasası kurumlarına bir veya birden fazla faaliyet ve aracılık türü için Kurulca izin verilebilir.

Resim 2.2: Yetki belgesi

İzin verilen kuruluşlara, icra edecekleri sermaye piyasası faaliyetlerini gösteren yetki belgesi verilir. Yapılabilecek sermaye piyasası faaliyetleri ve aracılık türleri itibarıyla yüklenilebilecek sorumluluğun azami sınırına ilişkin esaslar Kurulca düzenlenir.

Aracı kuruluşların, aracılık kapsamında olmak üzere her ayrı faaliyet için SPK'dan yetki belgesi almak suretiyle yapabilecekleri sermaye piyasası faaliyetleri;

- SPK kaydına alınacak sermaye piyasası araçlarının ihraç veya halka arz yoluyla satışına aracılık,
- Daha önce ihraç edilmiş olan sermaye piyasası araçlarının aracılık amacıyla alım-satımı,
- Portföy yöneticiliği,
- Yatırım danışmanlığı,
- Menkul kıymetlerin geri alım veya satım taahhüdü ile alım-satımı,
- Her türlü türev araçlarının alım satımının yapılmasına aracılıktır.

Aracı kurumlar yukarıda belirtilen sermaye piyasası faaliyetlerini söz konusu her bir faaliyet için SPK'dan yetki belgesi almak koşulu ile yapabilirler. Yetki belgesi olmayanlar veya belgeleri iptal olunanlar, sermaye piyasası faaliyetlerinde bulunamayacakları gibi ticaret unvanlarında veya ilan ve reklamlarında bu faaliyetlerde buldukları izlenimini yaratacak hiçbir kelime veya ibare kullanamazlar.

1.4.2. Borsa Üyelik Belgesi

Kuruldan yetki belgesi alan aracı kuruluşlardan borsada işlem yapacak olanlar, ilgili borsa veya borsalara borsa üyelik belgesi almak üzere başvurmak zorundadırlar. Borsaya üyelik başvurusu Yönetim Kurulunca kabul edilen üyelere borsa üyelik belgesi verilir. Borsa üyelik belgesinde üyenin hangi pazar ve piyasalarda işlem yapmaya yetkili olduğu ve borsaca öngörülen diğer bilgiler yer alır.

Borsa üyelik belgesi, belgenin verildiği tarihi izleyen en geç 15 gün içinde Ticaret Siciline tescil ettirilerek Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile ülke çapında yayımlanan en az iki gazete ve borsa tarafından çıkarılan bültenlerde ilan ettirilir. Bu belgeye ilişkin her türlü değişiklik ve ilaveler de aynı şekilde tescil ve ilan olunur.

1.5. Finansal Kuruluşların Çerçeve Sözleşmeleri

1.5.1. Yatırım Fonu İç Tüzüğü

Yatırım fonunun kurulabilmesi için hazırlanması zorunlu olan fon iç tüzüğünde yer alması gereken bilgiler şunlardır:

- Fonun adı, türü ve tipi
- Kurucunun unvanı ve adresleri
- Saklayıcı kuruluşun unvanı ve adresleri
- Fon tutarı, pay sayısı ve fon süresi
- Fon türü ve tipi çerçevesinde yatırım yapılacak varlıklar ve portföy yönetim ilkeleri
- Katılma belgelerinin satılışına ve geri alınışına ilişkin usul ve esaslar
- Portföyün yönetimine ve saklanmasına ilişkin esaslar
- Portföyün değerlendirilmesine ilişkin esaslar
- Fon varlıklarından yapılabilecek harcamalara ilişkin esaslar
- Fon gelir gider farkının katılma belgesi sahiplerine aktarılmasına ilişkin esaslar
- Fona katılma ve fondan ayrılma şartları
- Fonun tasfiye şekli

1.5.2. Aracı Kurumlarda Çerçeve Sözleşmesi

Aracı kurumlar müşterileriyle alım satıma aracılık, portföy yöneticiliği, yatırım danışmanlığı, repo-ters repo, türev araçların alım satımına aracılık, kredili menkul kıymet, açığa satış ve menkul kıymetlerin ödünç işlemi yapmaya başlamadan önce, yazılı bir sözleşme yapmak zorundadırlar. Bu sözleşmede yer verilmesi gereken asgari hususlar Kurulca belirlenir.

Çerçeve sözleşmeler müteselsil sıra numaralı ve en az iki nüsha olarak düzenlenir ve bir örneği müşterilere verilir.

Çerçeve sözleşmelerde sermaye piyasası mevzuatına aykırı hükümler ile müşterilerin haklarını ciddi şekilde zedeleyici ve aracı kuruluşlar lehine tek taraflı olağanüstü haklar sağlayan hükümlere ve emirlerin ispatının müşteriye yüklenmesine ilişkin hükümlere yer verilmez. Sözleşmelerde hüküm bulunmayan hallerde genel hükümler uygulanır. Bu fıkra hükmü aracı kuruluşlar ile müşterileri arasında düzenlenecek halka arza aracılık sözleşmesi ile sermaye piyasası mevzuatı uyarınca müşterilerle imzalanacak tüm çerçeve sözleşmelerde uygulanır.

1.5.3. Portföy Yönetim Sözleşmesi

Portföy saklama kuruluşu ile şirket arasında tarafların yetki ve sorumluluklarını içeren ve Kurulca uygun görülen bir sözleşme imzalanması zorunludur. Portföy yönetim sözleşmesi; müşteri ile yetkili kurum arasında yapılan, konusunu müşteriye ait nakit ve sermaye piyasası araçlarından oluşan portföyün müşteri adına vekil sıfatıyla yetkili kurum tarafından yönetilmesi olan bir sözleşmedir.

Portföy yönetim sözleşmesinin temelinde, yatırımcının yönetimi üstlenen aracı kuruma veya portföy yönetim şirketine güveni yatmaktadır. Portföy yönetim sözleşmesinin konusunu, müşteriye ait nakit paranın ve müşteri adına veya hesabına alım ve satımı yapılan sermaye piyasası araçlarının yine müşterinin menfaatine, bir ücret karşılığında yönetilmesi oluşturmaktadır.

Portföy saklama kuruluşu, sözleşmede belirtilen görevleri uyarınca yaptığı tüm işlemlerden ve müşteri veya şirkete verebilecekleri zararlardan, sözleşme, sermaye piyasası mevzuatı ve genel hükümler çerçevesinde sorumludur. İmzalanacak sözleşmeye aksi bir hüküm koyulamaz.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Finansal kuruluş çeşitlerini ayırt ediniz.	➤ Finansal kuruluş çeşitlerini inceleyebilirsiniz. ➤ Kolektif yatırım kuruluşu çeşitlerini gözden geçirebilirsiniz. ➤ Aracı kurumların çeşitlerinin olup olmadığını gözden geçirebilirsiniz. ➤ Portföy yöneticiliği çeşitlerini tekrar edebilirsiniz.
➤ Finansal kuruluşların kuruluş şartlarını belirleyiniz.	➤ Finansal kuruluşların kuruluş şartlarını gözden geçirebilirsiniz. ➤ Finansal kuruluşların kuruluş şartlarının hangilerinde farklılık gösterdiğini belirleyebilirsiniz.
➤ Finansal kuruluşların faaliyetlerini ayırt ediniz.	➤ Finansal kuruluşların faaliyetlerini tekrar edebilirsiniz. ➤ Finansal kuruluşların faaliyetlerini nelerin oluşturduğunu inceleyebilirsiniz. ➤ Finansal kuruluşlarda farklı alanda faaliyet gösteren kurum olup olmadığını araştırabilirsiniz.
➤ Finansal kuruluşların yetki belgelerini seçiniz.	➤ Finansal kuruluşların, faaliyetlerini yerine getirebilmek için, yetki belgesi almak zorunda olduğunu unutmayınız. ➤ Finansal kuruluşların yetki belgesi örneklerini inceleyebilirsiniz.
➤ Finansal kuruluşlarda düzenlenen çerçeve sözleşmelerini düzenleyiniz.	➤ Finansal kuruluşların ekte verilen çerçeve sözleşmelerini inceleyebilirsiniz. ➤ Çerçeve sözleşmesinin taraflarını, arkadaşlarınızın arasından belirleyerek düzenleyebilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıdaki cümleleri **doğru veya yanlış** olarak değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Doğru	Yanlış
1. Kolektif yatırım kuruluşları, bağımsız bir tüzel kişilik olarak kurulursa yatırım ortaklığı, bir tüzel kişilik tarafından sözleşme ile kurulursa yatırım fonu olarak adlandırılır.		
2. Yatırım ortaklıkları, ödünç para, kredi verebilir ve ticari, sınai ve zirai faaliyette bulunabilir.		
3. A tipi yatırım fonu, portföyünde hisse senedi bulunmayan yatırım fonudur.		
4. Yatırım fonları, portföy yöneticiliği yetki belgesi almış kurumlar tarafından kurulabilir.		
5. Portföy yöneticiliği, yatırım danışmanlığı, repo ve ters repo işlemleri aracı kurumların faaliyetlerindedir.		
6. Aracı kurumlar anonim ortaklık şeklinde kurulmak zorunda değildir.		
7. Aracı kurumlar, müşteriye ait sermaye piyasası araçları ve nakit üzerinde, yetkileri olmaksızın tasarrufta bulunabilirler.		
8. Portföy yöneticiliği faaliyetinin içerisinde sermaye piyasası araçları ve para piyasası araçları ve işlemleri de yer almaktadır.		
9. Portföy yönetim kuruluşları SPK' dan yetki belgesi almak zorundadır.		
10. Portföy şirketleri, müşteri hesabına verecekleri emirlerde gerekli özen ve basireti göstermek zorundadır.		

DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz yanıtları modül sonundaki cevap anahtarıyla karşılaştırınız.

Bu faaliyet kapsamında hangi bilgileri kazandığınızı belirleyiniz.

Yanlış cevaplandığı sorularla ilgili konuları tekrar inceleyip öğrenmeye çalışınız.

UYGULAMALI TEST

Aşağıda listelenen davranışları, davranışlarınızın her birinde uyguladıysanız “Evet”, uygulamadıysanız “Hayır” kutucuklarını işaretleyiniz.

MODÜL ADI: Finansal Kuruluşlar UYGULAMA FAALİYETİ: Finansal kuruluşları belirlemek	ÖĞRENCİNİN ADI SOYADI: SINIF VE NU::	
AÇIKLAMA: Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri EVET ve HAYIR kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.		
Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Kolektif yatırım kuruluşunu tanımlayıp çeşitlerini ayırt edebiliyor musunuz?		
2. Yatırım fonunu ve yatırım ortaklığını tanımlayıp çeşitlerini ayırt edebiliyor musunuz?		
3. Aracı kurumlarını tanımlayabiliyor musunuz?		
4. Portföy yöneticiliğini tanımlayabiliyor musunuz?		
5. Takasbank Borsa Para Piyasasını ve derecelendirme kuruluşlarını tanımlayabiliyor musunuz?		
6. Finansal kuruluşların kuruluş şartlarını ayırt edebiliyor musunuz?		
7. Finansal kuruluşların faaliyet konularını ve farklılıklarını ayırt edebiliyor musunuz?		
8. Finansal kuruluşların yetki belgesi zorunluluğunu biliyor musunuz?		
9. Finansal kuruluşların çerçeve sözleşmesi imzalamak zorunda olduğunu biliyor musunuz?		
10. Finansal kuruluşların çerçeve sözleşmelerini düzenleyebiliyor musunuz?		

DEĞERLENDİRME

Uygulama faaliyetinde kazandığınız davranışlarda işaretlediğiniz “EVET” ler kazandığınız becerileri ortaya koyuyor. ”HAYIR” larınız için ilgili faaliyetleri tekrarlayınız. Cevplarınızın hepsi “EVET” ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Bu öğrenme faaliyeti ile, finansal kuruluşların çalışma esaslarını ayırt edebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlardır:

- İnternet ve kütüphane aracılığı ile finansal kuruluşların sorumluluklarını araştırınız.
- İnternet ve kütüphane aracılığı ile finansal kuruluşların, çalışma ilkelerini araştırınız.
- İlgili web sayfalarını ziyaret ederek finansal kuruluşların denetimini ve sona ermesini araştırınız.

2. FİNANSAL KURULUŞLARDA ÇALIŞMA ESASLARI

Finansal kuruluşların çalışma esaslarını, sorumlulukları, çalışma ilkeleri, denetimi ve sona ermesi oluşturmaktadır.

2.1. Finansal Kuruluşların Sorumlulukları

Finansal kuruluşların amacı, tasarruf sahibi ile yatırımcı arasındaki işlemleri gerçekleştirmektir. Finansal kuruluşların, faaliyetlerini gerçekleştirirken yerine getirmek zorunda olduğu sorumlulukları vardır. Bunlar genel itibarıyla aşağıda sıralanmıştır.

- İyi niyet kurallarına göre davranmak, mevzuata, borsa düzen ve disiplinine uygun hareket etmek zorundadırlar.
- Müşterilerinin verecekleri alım ve satım emirlerini kısmen veya tamamen kabul etmeme hakkına sahiptirler; ancak, nedenini açıklamak zorunluluğu olmaksızın bu durumu müşterilerine veya onların temsilcilerine hemen bildirmekle yükümlüdürler.
- Tarife dışı komisyon (kurtaj) alamaz veya teklif edemezler.
- Kıymetli madenin teslimi ve bedellerinin ödenmesi de dahil olmak üzere borsada yaptıkları işlemlerin tümünden sorumludurlar.

- Finansal kuruluşlar müşteri ile çerçeve sözleşmesi imzalamak zorundadır.
- Aracı kurumlar, Sermaye Piyasası Kurulunun işlemler bazında istediği blokajı yerine getirmek zorundadır.
- Borsada işlem yapacak finansal kuruluşlar, borsa üyeliği belgesi almak zorundadır.
- Aracı kuruluşlar, 4208 sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun ve ilgili mevzuat hükümleri uyarınca hesap açmadan önce müşterilerinin kimlik bilgilerini tespit etmek zorundadır.

2.2. Finansal Kuruluşların Çalışma İlkeleri

Resim 2.1: Finansal kuruluş çalışanlarının ilkeleri

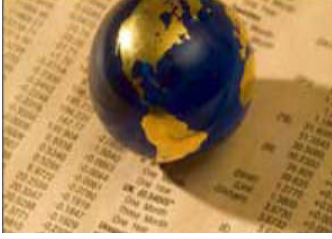
Finansal kuruluşların çalışma esaslarından biri de çalışma ilkelerinin var olması ve bu ilkeler doğrultusunda faaliyetlerini göstermeleridir. Bu ilkeler aşağıda belirtilmiştir.

Yetkili kurumlar;

- Yapılan bir alım satım işleminden dolayı herhangi bir ihraççıdan veya aracı kurumdan lehlerine komisyon, iskonto ve benzeri menfaat sağlıyorsa, bu durumu müşterilerine açıklamak zorundadır.
- Müşterinin yazılı bir direktifi olmadan borsalarda işlem görmeyen ve rayiç değerinin üstündeki varlıkları yönettikleri portföye alamaz ve portföyden bu değer altında varlık satamaz.
- Rayiç bedel borsada işlem gören varlıklar için borsa fiyatı, borsada işlem görmeyenler için işlem gününde portföy lehine alımda en düşük satımda en yüksek fiyattır.
- Portföyde yer alan varlıklar üzerinde, kendi veya üçüncü şahıslar lehine herhangi bir hukuki tasarrufta bulunamaz. Müşterinin yazılı bir talimatı olmadan portföyde yer alan varlıkları, portföy yönetimi amacı dışında bir başka şahsa devir veya teslim edemez.

- Herhangi bir şekilde kendine çıkar sağlamak üzere varlıkların alım satımını yapamaz. Müşteri hesabına verecekleri emirlerde gerekli özen ve basireti göstermek zorundadır.
- Basiretli bir tacir gibi davranmak ve yönettiği müşteri portföyleriyle çıkar çatışmasına meydan vermemek koşuluyla, kendine ait nakdi portföy yönetimine konu olan araç ve işlemlerle değerlendirebilir.
- Birden fazla portföy yönettiğinde objektif iyiniyet kurallarına aykırı olarak portföylerden biri veya birden fazlası lehine, diğerleri aleyhine sonuç verebilecek işlemlerde bulunamaz.
- Yatırım kararlarını, güvenilir gerekçe, belge ve analizlere dayandırmak, müşterilerinin mali durumunu ve eğitim düzeyini dikkate almak ve sözleşme hükümlerine uygun davranmakla yükümlüdür.
- Müşterilerine portföyün önceden saptanmış belirli bir getiriye sağlayacağına dair herhangi bir sözlü veya yazılı garanti veremez ve ilan ve reklamlarında bu anlama gelebilecek ifadeleri kullanamaz.
- Müşteri menfaatleriyle kendi menfaatleri arasında çatışma olan durumlarda müşteri lehine davranmak zorundadır.
- Müşterilerin risk-getiri tercihlerini belirlemek, bu belirlemelere yönelik yazılı belge düzenlemek, söz konusu belgeleri sözleşmeyle birlikte saklamak, portföyleri bunlara uygun oluşturmak ve yönetmek zorundadır.
- Müşterilerin piyasa hakkında bilgisizlik ya da tecrübesizliklerinden yararlanıp bunların alım-satım kararlarını etkileyerek kendi lehlerine kazanç sağlamak amacıyla, müşterilerin gereksiz alım-satım yapmalarına ortam hazırlayamaz ve bu fiilin üçüncü şahıslar tarafından gerçekleştirilmesine herhangi bir şekilde yardımcı olamaz.
- Yönetilen portföylere ilişkin olarak portföy yöneticiliği dışında kalan faaliyeti çağrıştıracak isim ve ifadeler kullanamaz, belirli bir yönetim dönemi belirleyerek önceden toplanan paralarla ortak bir portföy oluşturamaz ve yönetemez veya tasarruf sahiplerini oluşturulmuş bir portföye iştirak ettiremez ve bu yönde ifadeler içeren ilan ve reklam yapamaz.
- Herhangi bir şekilde yanında çalışan kişilerin, olağan müşteri-şirket ilişkisi dışında kurumun imkânlarından yararlanmak suretiyle kendi nam ve hesaplarına işlem yapmalarına olanak sağlayamaz.
- Yazılı, basılı veya sözlü biçimde müşterilere duyurulacak ve yatırım kararlarını etkileyebilecek nitelikte olan araştırma sonuçlarını, müşterilerine duyurmadan önce kendileri veya üçüncü şahıslar lehine kullanamaz.

2.3. Finansal Kuruluşlarda Denetim

Finansal kurumların, karşılaştıkları risklerin izlenmesi ve kontrolünü sağlamak üzere kuracakları iç denetim sistemlerine ilişkin esas ve usuller, Aracı Kurumlarda Uygulanacak İç Denetim Sistemine İlişkin Esaslar hakkında Tebliğ ile belirlenmiştir. Denetim, iç kontrol, teftiş ve bağımsız denetim olmak üzere 3'e ayrılmaktadır.

Resim 2.2: Finansal kuruluş denetimi

2.3.1. İç Kontrol

İç kontrol sistemi, finansal kuruluşların, tüm iş ve işlemlerinin düzenli ve etkin yürütülmesi, mevzuata uygunluğu, hata, hile ve usulsüzlüklerin önlenmesi ve tespiti, muhasebe kayıtlarının doğru ve güvenilir olarak zamanında hazırlanması amacıyla finansal kuruluşta uygulanan organizasyon planı ile bunlara ilişkin tüm esas ve usullerdir.

Finansal kuruluşların, iç kontrol sistemlerine ilişkin tüm politika ve prosedürlerini yazılı hale dönüştürmeleri zorunludur. İç kontrol sistemlerine ilişkin bu gibi yazılı prosedürlerin kabulü ve yürürlüğe konulması için aracı kurum yönetim kurulunun kararı şarttır.

Finansal kuruluş yöneticileri ve tüm personeli, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin olarak belirlenen esaslar çerçevesinde ve yazılı iç kontrol prosedürlerine uygun şekilde hareket etmek zorundadırlar. İç kontrol prosedürlerinin uygulanmasından genel müdür, gözetiminden ise yönetim kurulu sorumludur.

2.3.2. Teftiş

Finansal kuruluş faaliyetlerinin, sermaye piyasası mevzuatı ve ilgili mevzuat hükümleri yanında, finansal kuruluş esas sözleşmesi ve iç kontrole yönelik yazılı kurallar çerçevesinde yürütülmesinin kontrol ve denetiminden sorumlu olan birim, teftiş birimidir.

Finansal kuruluşların bünyelerinde bir teftiş birimi oluşturmaları ve bu birimde çalışmak üzere yeter sayıda müfettiş istihdam etmeleri zorunludur. Teftiş birimi doğrudan yönetim kuruluna bağlı ve sorumlu olarak çalışır.

Teftiş birimi tarafından yapılan denetim çalışmaları yılda en az bir kere olmak üzere rapora bağlanarak finansal kuruluş merkezinde saklanır. Bu raporlar istendiğinde Kurula ibraz edilir. Teftiş birimi, finansal kuruluşun mali durumunu zayıflatacak veya olağandışı sonuçlar doğuracak herhangi bir durumun varlığının tespit edilmesi halinde hazırlayacağı raporu en kısa zamanda yönetim kuruluna sunar ve bir örneğini Kurula gönderir.

2.3.3. Bağımsız Denetim

Finansal kuruluşlar, faaliyetlerinde bağımsız olmak zorundadırlar. Bağımsızlık, mesleki faaliyetin dürüst ve tarafsız yürütülmesini sağlayacak bir anlayış ve davranışlar bütünüdür. Finansal kuruluş yöneticilerinin faaliyetleri sırasında, bireysel olarak dürüst ve tarafsız olmaları yanında, bağımsızlıklarını ortadan kaldıracabilecek özel durumların da bulunmaması şarttır. Finansal kuruluşlar, bağımsız denetim konusunda Kurulun aracı kurumlar için geçerli olan hükümlerine tabidir.

2.4. Finansal Kuruluşların Sona Ermesi

Resim 2.3: Finansal kuruluşların sona ermesi

Sermaye Piyasası Kurulu, aşağıda belirtilen durumlarda, finansal kuruluşların faaliyetlerini temsil eden yetki belgelerini, tamamen veya belirli faaliyet alanları itibarıyla iptal edebilir ya da faaliyetlerini geçici olarak durdurabilir. Bu durumlar;

- Kurulca gerekli görülen önlemlerin alınmamış olması, mevzuat ve esas sözleşme hükümlerine aykırılıkların tespit edilmesi,
- Mali durumunun taahhütlerini karşılayamayacak kadar zayıflamış olduğunun tespit edilmesi,
- Kuruluş, faaliyete geçme, faaliyet izni alınmasına ilişkin olarak öngörülen şartlar ile SPK' da ve Kurul düzenlemelerinde sayılan şart ve niteliklerden herhangi birini yerine getirmemesi ya da yitirmesi,
- Faaliyet izni alındıktan sonra teminatların yükseltilmesi veya tamamlanması gerektiği durumlarda, ilave veya eksik teminatın, bu durumun ortaya çıktığı tarihten itibaren en geç 3 ay içinde yatırılmamış olması,
- Sermaye yeterliliği ile ilgili Kurul düzenlemelerine aykırı durumların ortaya çıkması halinde, gerekli şartların Kurulca verilecek süreler içinde yerine getirilmemesi.

Yatırım fonları, aşağıda belirtilen nedenlerle sona erer;

- Fon iç tüzüğünde bir süre öngörülmüş ise bunun sona ermesi
- Fon süresiz ise kurucunun Kurulun uygun görüşünü aldıktan sonra 6 ay öncesinden feshi ihbar etmesi
- Kurucunun fon kurma koşullarını kaybetmesi
- Kurucunun mali durumunun zayıflaması, fonun kendi maliyetlerini karşılayamaz durumda olması ve benzer nedenlerle fonun devamının yatırımcıların yararına olmayacağı Kurulca tespit edilmiş olması
- Fonun sona ermesi durumunda fon portföyündeki varlıklar kurucu tarafından borsada satılır. Bu şekilde satışı mümkün olmayan fon mevcudu, açık artırma veya pazarlık veya her iki usulün uygulanması suretiyle satılarak paraya çevrilebilir. Bu yolla nakde dönüşen Fon varlığı, katılma belgesi sahiplerine payları oranında dağıtılır. Fesih anından itibaren hiçbir katılma belgesi ihraç edilemez ve geri alınamaz.
- Kurucunun iflası veya tasfiyesi halinde Kurul, fonu uygun göreceği başka bir kuruluşa tasfiye amacıyla devreder. Saklayıcı kurumun iflası halinde kurucu, fon varlığını Kurulca uygun görülecek başka bir kuruluşa devreder.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Finansal kuruluşların sorumluluklarını seçiniz.	➤ Finansal kuruluşların sorumluluklarını gözden geçirebilirsiniz. ➤ Finansal kuruluşların sorumluluklarını araştırabilirsiniz.
➤ Finansal kuruluşların çalışma ilkelerini seçiniz.	➤ Finansal kuruluşların çalışma ilkelerini gözden geçirebilirsiniz. ➤ Finansal kuruluşların çalışma ilkelerini araştırabilirsiniz. ➤ Finansal kuruluşların çalışma ilkelerini yerine getirmemesinin sonuçlarını araştırabilirsiniz.
➤ Finansal kuruluşların denetim işlemlerini ayırt ediniz.	➤ Finansal kuruluşların iç kontrol sistemini gözden geçirebilirsiniz. ➤ Finansal kuruluşların teftişini araştırabilirsiniz. ➤ Finansal kuruluşlarda bağımsız denetimin nasıl gerçekleştiğini inceleyebilirsiniz.
➤ Finansal kuruluşların sona erme işlemlerini ayırt ediniz.	➤ Finansal kuruluşların sona erme nedenlerini gözden geçirebilirsiniz. ➤ Yatırım fonlarında sona ermenin nasıl olduğunu inceleyebilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıdaki cümleleri **doğru** veya **yanlış** olarak değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Doğru	Yanlış
1. İyi niyet kurallarına göre davranmak, mevzuata, borsa düzen ve disiplinine uygun hareket etmek zorundadırlar.		
2. Finansal kuruluşlar müşteri ile çerçeve sözleşmesi imzalamak zorunda değildir.		
3. Finansal kuruluşlar, tarife dışı komisyon (kurtaj) alamaz veya teklif edemezler.		
4. Finansal kuruluşlar, müşteri menfaatleriyle kendi menfaatleri arasında çatışma olan durumlarda kendi lehine davranmalıdır.		
5. Finansal kuruluş yöneticileri ve tüm personeli, görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin olarak belirlenen esaslar çerçevesinde ve yazılı iç kontrol prosedürlerine uygun şekilde hareket etmek zorundadırlar.		
6. Finansal kuruluşların bünyelerinde bir teftiş birimi oluşturmaları ve bu birimde çalışmak üzere yeter sayıda müfettiş istihdam etmeleri zorunludur.		
7. Finansal kuruluşlar, faaliyetlerinde bağımsız olmak zorundadırlar.		
8. Finansal kuruluşların iç kontrol sistemine ait tüm politika ve prosedürlerin yazılı hale dönüştürülmesi zorunlu değildir.		
9. Yatırım Fonunun sona ermesi durumunda fon portföyündeki varlıklar kurucu tarafından borsada satılamaz.		
10. Mali durumun taahhütleri karşılayamayacak kadar zayıflamış olması finansal kuruluşların yetki belgesinin iptal nedenidir.		

DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz yanıtları modül sonundaki cevap anahtarıyla karşılaştırınız.

Bu faaliyet kapsamında hangi bilgileri kazandığınızı belirleyiniz.

Yanlış cevaplandığınız sorularla ilgili konuları tekrar inceleyip öğrenmeye çalışınız.

UYGULAMALI TEST

Aşağıda listelenen davranışları, davranışlarınızın her birinde uyguladıysanız “Evet”, uygulamadıysanız “Hayır” kutucuklarını işaretleyiniz.

MODÜL ADI: Finansal Kuruluşlar	ÖĞRENCİNİN ADI SOYADI:	
UYGULAMA FAALİYETİ: Finansal kuruluşların çalışma esaslarını ayırt etmek	SINIF VE NU.:	
AÇIKLAMA: Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri EVET ve HAYIR kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.		
Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Finansal kuruluşlarının sorumluluklarını ayırt edebiliyor musunuz?		
2. Finansal kuruluşların, çalışma ilkelerini ayırt edebiliyor musunuz?		
3. Finansal kuruluşlarda denetimi kavrayabildiniz mi?		
4. Finansal kuruluşlarda iç kontrolün önemini anlayabildiniz mi?		
5. Finansal kuruluşlarda bağımsız denetimin gerekliliğini açıklayabiliyor musunuz?		
6. Finansal kuruluşların sona erme nedenlerini seçebiliyor musunuz?		
7. Finansal kuruluşların sona erme nedeni gerçekleştiğinde yetki belgelerinin iptal edildiğini biliyor musunuz?		
8. Yatırım fonlarının finansal kuruluşlardan farklı nedenlerle sona erdiğini ayırt edebiliyor musunuz?		
9. Finansal kuruluşların çalışma ilkelerine uymak zorunda olduğunu biliyor musunuz?		
10. Finansal kuruluşların müşteri adına hareket etmek zorunda olduğunu biliyor musunuz?		

DEĞERLENDİRME

Uygulama faaliyetinde kazandığınız davranışlarda işaretlediğiniz “Evet” ler kazandığınız becerileri ortaya koyuyor. ”Hayır” larınız için ilgili faaliyetleri tekrarlayınız.Cevaplarınızın hepsi “Evet” ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Bu öğrenme faaliyeti ile Takasbankın çalışma esaslarını ve faaliyet alanlarını ayırt edebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlardır:

- İnternet ve kütüphane aracılığı ile Takasbank Borsa Para Piyasası hakkında araştırma yapınız.
- Takasbank Borsa Para Piyasasının işlemleri hakkında ilgili web sayfalarını ve kütüphaneleri ziyaret ederek bilgi toplayınız.

3. TAKASBANK BORSA PARA PİYASASI

Takasbank Borsa Para Piyasası (TBPP); kısa dönemli nakit fazlası olup bunu organize bir şekilde değerlendiremeyen aracı kuruluşlar ile kısa dönemli nakit ihtiyacı bulunup bu ihtiyacını uzun vadeli varlıklarını elden çıkartmadan karşılamak isteyen aracı kuruluşların karşılaşmasını sağlamak amacıyla 1 Ekim 1996'da İMKB Takas ve Saklama Bankası AŞ bünyesinde faaliyete geçmiştir.

Resim 3.1: Takasbank logo

3.1. İşlem Yapabilecek Kuruluşlar

Resim 3.2: Takasbank kuruluşları

Bankaca düzenlenen “TBPP (Takasbank Borsa Para Piyasası) Taahhütnamesi”ni imzalamış olan, İMKB ve görev verilecek diğer borsalara üye Banka ve Aracı Kurumlar ve T.C. Merkez Bankası, TBPP’ de işlem yapabilir.

3.2. Kuruluşu ve Başvuru Prosedürü

Aracı Kuruluşun;

- Takasbank’a hitaben yazılmış bir başvuru yazısı hazırlaması,
- “TBPP Taahhütnamesi”ni imzalaması,
- Temsilcilerini bildirmesi,

halinde başvurusu Takasbank tarafından incelemeye alınır. TBPP' ye kabul Takasbank'ın onayı ile gerçekleşir.

3.2.1. Taahhütname

TBPP'de işlem yapmak isteyen aracı kuruluşların, "TBPP Taahhütnamesi"ni imzalamaları gerekmektedir. Takas Borsa Para Piyasası Taahhütnamesi aşağıdaki gibidir.

VADELİ İŞLEM VE OPSİYON BORSASI TAKAS ÜYELİĞİ TAAHHÜTNAMESİ

İstanbul, .../.../20....

İMKB TAKAS VE SAKLAMA BANKASI AŞ
İSTANBUL

"Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası (Borsa) Takas Merkezine (İMKB Takas ve Saklama Bankası AŞ) yetkili üye olarak kabul edilmemiz halinde;

1. Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası Takas Merkezi Üyeliğinin, Borsa'nın uygun görüşü ile Takas Merkezi tarafından karara bağlanan bir hak ve yetki olduğunu, gerektiğinde bu yetkinin yine Borsa'nın onayı ile Takas Merkezi tarafından geri alınabileceğini;
2. Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası'nda, takasına aracılık edeceğimiz tüm işlemlerde Sermaye Piyasası Kurulu (Kurul) Borsa ve Takas Merkezinin halen uygulanmakta olan ve ileride uygulamaya konulacak düzenlemeleri ile bu taahhütname hükümlerinin uygulanacağını, bu hükümlerin ve şartların yerine getirilebilmesi için söz konusu kurumlarla iş birliği içinde olunacağını, Kurul, Borsa ve Takas Merkezinin söz konusu hükümler ve şartları yorumlamaya, açıklık bulunmayan hususlarda genel hükümleri de göz önünde bulundurarak karar vermeye, uygulamayı düzenlemeye ve yönlendirmeye yetkili olduğunu;
3. Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası'nda gerçekleştirilerek takasına aracılık edeceğimiz tüm işlemlerle ilgili olarak Kurul, Borsa ve Takas Merkezinin her türlü düzenleyici ve değiştirici idari yetkiye sahip olduğunu;
4. Borsa Yönetim Kurulu'nun ilgili mevzuat çerçevesinde vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin vade bitim tarihlerini belirlemeye veya belirlenmiş olan vade bitim tarihlerini değiştirmeye, pozisyonların tasfiye edilmesine yetkili olduğunu;
5. Tarafımızca, müşterilerimizin, kendimizin veya takasını gerçekleştirdiğimiz diğer piyasa üyelerinin, piyasada gerçekleştirdikleri işlemlerin takasına veya bu işlemler için yatırılan teminatların güncelleştirilmesine ilişkin herhangi bir işlem sonucu, Borsanın onayı ile belirlenmiş olan ve Takas Merkezince tarafımızdan talep edilen miktarda nakit, menkul kıymet, döviz ya da kıymetli madeni ödeme tarihinde ödeyeceğimizi, ödeyemediğimiz takdirde Borsanın /Takas Merkezinin bu meblağı Takasbank nezdindeki hesaplarımızdan veya Garanti Fonu Hesabımızdan mahsuba yetkili olduğunu; buna

ilaveten Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası Yönetmeliği'nin temerrüt hali ve giderilmesi başlıklı bölümünde yer alan maddelerindeki esaslar dâhilinde temerrüt faizi ödeyeceğimizi; bunların dışında, Borsa ve Takas Merkezi nezdindeki bütün mal varlığımızın, önceden bir ihtarname keşidesine, hüküm istihsaline, Borçlunun rızasına, Mahkeme kararına ihtiyaç kalmaksızın, kayıtsız şartsız borcumuza karşılık kullanılabileceğini ve bu konuda herhangi bir itirazda bulunmayacağımızı

6. Takas Merkezine karşı olan teminat yükümlülüğümüzün kapatılmasında kullanılan nakit, menkul kıymet, döviz, kıymetli maden, teminat mektubu ve/veya diğer teminatların satışından kaynaklanabilecek tüm zarar, kayıp, masraf ve diğer mali yükümlülüklerden doğan sorumluluğun tarafımıza ait olduğunu;
7. Beşinci maddede belirtilen teminat yükümlülüğümüzün dışında, teminat karşılığı nakit, menkul kıymet, döviz, kıymetli maden ve/veya diğer teminatların sigortalanmasını Borsa ve/veya Takas Merkezince öngörülmesi durumunda payımıza düşen sigorta bedelini, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası Yönetmeliği'nin 98. maddesinde tanımlanan olağanüstü halin tespiti durumunda Borsa tarafından talep edilecek ek teminat tutarını belirtilen süre içinde ödeyeceğimizi, ilgili mevzuat çerçevesinde Kurul Borsa ve Takas Merkezine karşı bildirim yükümlülüğümüzü derhal yerine getireceğimizi;
8. Herhangi bir ödememezi halinin başka bir ihtara gerek kalmadan temerrüt teşkil ederek Takas Merkezinin bu durumda Borsa Yönetim Kurulu tarafından belirlenip Sermaye Piyasası Kurulu tarafından onaylanan temerrüt faizi tahakkuk ettirebileceğini ve Borsa Yönetim Kurulu tarafından tespit edilen disiplin cezalarının aynen uygulanacağını;
9. Takas Merkezinin, tarafımızca yapılacak işlemler ve diğer edimlerden ötürü maruz kalacağı zarar-zıyanın karşılanmasında, Borsa ve Takas Merkezi emrine vermiş olduğumuz her türlü teminat, taahhüt ve garantinin geçerli olduğunu ve kullanılabileceğini;
10. Belirlenen başlangıç ve sürdürme teminatı tutar ve oranlarını kabul ettiğimizi, başlangıç ve sürdürme teminatı tutar ve oranlarının değiştirilebileceğini, ileride bu konuda yapılabilecek değişiklikleri kabul edeceğimizi, Takas Merkezinin mali sorumluluğunun Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası Yönetmeliğinin 78. ve 79. maddeleri gereğince, Yönetmelikte öngörülen kaynaklarla sınırlı olmak üzere, söz konusu yönetmelikte belirtilen esaslar çerçevesinde, sözleşmenin takası sırasında taraflardan her biri için karşı tarafın yerini almasından kaynaklanan tutar kadar olduğunu, Takas Merkezi garantisinin sadece Takas Merkezinde açılan hesaplar ve bu hesaplarda izlenen sözleşmelerle sınırlı olduğunu, söz konusu kaynakların kullanılmasına rağmen zararın tümünün karşılanamaması halinde, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası takas işlemlerinden doğan alacağımızın karşılanamaması veya zararımızın tazmin edilememesi durumunda Borsa ve/veya Takas Merkezine karşı herhangi bir hak talebinde bulunmayacağımızı; müşterilerimiz ile imzalayacağımız sözleşmelerde, başlangıç teminat tutar ve oranlarını kabul ettiklerine ve bu tutar ve oranlarda yapılabilecek değişiklikleri kabul edeceklerine ilişkin kabul ve taahhüt hükümlerine yer vereceğimizi,

11. Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası takası ile yetkili diğer bir takas üyesinin ödeyememezlik veya söz konusu piyasa ile ilgili edimlerini yerine getirememesi durumunda, garanti fonundaki toplam katkı payımızla sınırlı olmak üzere, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası Yönetmeliği'nin 84 ve ilgili diğer maddeleri uyarınca söz konusu meblağ için müşterek ve müteselsil kefil sıfatıyla sorumlu olacağımızı, söz konusu kefalet ve sorumluluğumuzun Takas Merkezi tarafından sonradan kabul edilecek Takas Üyelerini de kapsadığını;
12. Yukarıda belirtilen kefalet nedeniyle garanti fonu içinde yer alan nakit- nakit dışı katkı paylarımızın ilgili mevzuat çerçevesinde kullanılabilceğini ve başka bir takas üyesinin borcu nedeniyle bunların Takas Merkezi tarafından kullanılması halinde, borçlu üye/üyeler hakkında Takas Merkezi tarafından yapılan kanuni takip neticesinde garanti fonu içindeki paylarımızın kullanılması nedeniyle oluşacak zararımızın karşılanamaması durumunda Takas Merkezi ve Borsa'ya karşı herhangi bir hak talebinde bulunmayacağımızı;
13. Borsa'da gerçekleştirdiğimiz işlemler karşılığında, Takas Merkezi nezdinde bulundurduğumuz teminatların üzerinde Takas Merkezi'nin rehin ve hapis hakkı bulunduğunu;
14. Takas Merkezi ile Kurumumuz arasında çıkacak ihtilaflarda Takas Merkezi kayıtlarının kesin delil niteliği taşıyacağını, bu beyanımızın HUMK 287. mad. gereğince münhasır delil sözleşmesi teşkil edeceğini;
15. Kurumumuz ile Takas Merkezi arasında çıkacak ihtilaflarda İstanbul Mahkemeleri ve İcra Müdürlüklerinin yetkili olduğunu;

Kabul, beyan ve taahhüt ederiz..

Yetkili İmzalar

KESİN TEMİNAT MEKTUBU ÖRNEĞİ

İstanbul, .. / .. /20...

İMKB TAKAS VE SAKLAMA BANKASI AŞ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE
İSTANBUL

Takas Merkezi üyesi.....AŞ'nin (Borçlu), Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası'ndaki kendi işlemleri ve/veya takasına aracılık ettiği üyeler ile Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsaları Yönetmeliği hükümlerince, işlem yapmaya yetkili diğer üyelerin işlemleri dolayısıyla müşterilerine, diğer Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası (Borsa) ve Takas üyelerine, söz konusu işlemlerin takasından sorumlu Takas Merkezine ve/veya Borsa'ya verebileceği zararlara karşılık kesin teminat tutarı olan azami TL/USD/EUR (Yalnız..... Türk Lirası/Amerikan doları/Euro) kadar Bankamızın Borçlu ile birlikte müteselsil kefil ve müşterek müteselsil borçlu sıfatıyla zamin olduğunu, Borçlunun müşterilere, diğer Borsa ve Takas üyelerine, Takas Merkezine ve/veya Borsa'ya karşı taahhütlerini, ilgili mevzuat hükümlerine göre kısmen veya tamamen yerine getirmediği takdirde ve verilen zararların ödenmediğinin Borsa veya Takas Merkezince tarafımıza bildirilmesi halinde önceden bir ihtarname keşidesine, hüküm istihsaline ve Borçlunun rızasını almaya lüzum olmadan, Mahkeme kararına ihtiyaç kalmaksızın, adı geçen ile Borsa ve/veya Takas Merkezi arasında ortaya çıkacak herhangi bir uyuşmazlık ve bunun akıbet ve kanuni neticeleri nazarı itibara alınmaksızın, kayıtsız şartsız ve herhangi bir itirazda bulunmaksızın, azami yukarıdaki meblağı derhal nakden ve talep tarihinden ödeme tarihine kadar geçecek günlere ait Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası Yönetmeliği'nin temerrüt hali ve giderilmesi başlıklı bölümünde yer alan maddelerindeki esaslar dahilinde temerrüt faizi ile birlikte ödeyeceğimizi Bankamızın yetkili imzaları olarak kabul, beyan ve taahhüt ederiz.

İşbu teminat mektubu kesin ve süresizdir.

Yetkili İmzalar

3.2.2. Aracı Kuruluş Temsilcilerine İlişkin Esaslar

Temsilciler, aracı kuruluş adına TBPP’nda emir verme, emir değiştirme ve emir iptali işlemlerini yapmaya yetkilidirler. Aracı Kuruluşların TBPP’nda işlem yapabilecek temsilci sayısı 4’ü geçemez ve yazılı olarak bildirmek koşuluyla, bu temsilcileri değiştirme hakları mevcuttur.

Temsilcilere, Takasbank tarafından gizli birer şifre verilir. Bu şifre ile TBPP’na iletilen emirlerin sorumluluğu aracı kuruluşa aittir. Ayrıca temsilciler Takasbank tarafından kendilerine verilen kişiye özel gizli şifrelerini ofislerinde bulunan bankanın kendi terminalleri vasıtası ile değiştirebilirler.

Resim 3.3: Takasbank esasları

3.3. Takasbank’ın Konumu

TBPP’de gerçekleşen işlemlerden doğacak yükümlülükler Takasbank’ın garantisi altındadır. Takasbank piyasada alış satış kotasyonu vermemektedir ve işlemlerde katılımcı olmamaktadır.

3.4. Limitler

Takasbank, her aracı kuruluşa, “TBPP limiti” tahsis eder. Aracı kuruluşa limit tahsisi yaparken bağımsız denetim raporları, TCMB Risk Kayıtları ve protestolu çek senetleri incelenmektedir. Ayrıca kurumun finansal büyüklüklerinden net satış, net kâr, aktif büyüklüğü, net işletme sermayesi ve öz kaynakları incelenip kârlılık, borçluluk ve likidite rasyonlarına bakılmaktadır.

Resim 3.4: Takasbank limiti

Bunun yanı sıra borsa işlem hacimleri, saklama bakiyeleri, temerrütleri, plasmanları (yatırım) incelenir. Piyasa bilgileri (firmanın basında yer alan haberleri, durdurma, kapama veya para cezaları gibi) de dikkate alınarak firma ile ilgili toplanmış bütün veriler bir araya getirilir ve bir limit tahsisi yapılır. TBPP limiti, aracı kuruluşa gizli ve yazılı olarak duyurulur ve belirli zamanlarda revize edilir.

3.4.1. Üye Alış-Satış Limitleri

Resim 3.5: Takasbank üyesi

Her aracı kuruluşun, Takasbank’a vermiş olduğu teminatlara göre alış limiti hesaplanır. Üye alış limiti, TBPP limitinden toplam alış işlemlerinin düşülmesi ve vadesi gelen alış işlemlerinin eklenmesi ile bulunur.

Üye satış limiti, TBPP limiti ile vadesi gelen satış

işlemi toplamından üyenin toplam alışlarının düşülmesi ile bulunur. Belirlenen satış limiti seans içinde üye serbest hesabından yapılan tahsilat rakamı kadar artar.

Gün başında üyelere bildirilen alış ve satış limitleri birbirinden bağımsız olarak, verilen alış ve satış emirleri kadar azalır. Aracı Kuruluşlar, ofislerinde bulunan bankanın kendi terminalleri vasıtası ile alış ve satış limitlerini içeren “Gün Başı Bilgileri“ raporunu takip edebilirler.

3.5. Teminatlara İlişkin Esaslar

Aracı kuruluştan alıcı olması halinde, almak istediği miktarın %125’i oranında değerlendirilmiş teminat istenir. Değerlendirilmiş teminat, teminatların piyasa değerlerinin belirlenen kat sayılarla çarpımı sonucu elde edilir. Satış için aracı kuruluşlardan teminat istenmemektedir.

3.5.1 Teminat Türleri

TBPP’ de aracı kuruluşların Takasbank’a verebilecekleri teminat çeşitleri aşağıda belirtilmiştir:

Resim 3.6: Takasbank teminat türleri

- NK Nakit (TL, YP “Yabancı Para”)
- TM Teminat Mektubu (TL,YP)
- HB Hazine Bonosu
- DT Devlet Tahvili
- YF Yatırım Fonu Katılma Belgesi
- HS Hisse Senedi

3.5.2. Teminat Yatırma, Çekme, Değiştirme

Aracı kuruluşlar şekli ve kapsamı Takasbank’ca belirlenen virman talimatları ile teminat yatırmaya ilişkin taleplerini yaparlar. Aracı Kuruluşlardan gelen yazılı teminat çekme talepleri ise Takasbank’ın uygun görmesi ile yapılabilir. Genel virman talimatı veren Aracı Kuruluşlar Menkul Kıymet Kredisi ve TBPP teminat depoları arasında yine Takasbank’ın uygun görmesi halinde virman yapabilirler.

Resim 3.7: Takasbank teminat

Nakit, Kıymet, Teminat ve Şartlı Virman Taahhünamesi’ni imzalayan aracı kuruluşlar ofislerinde bulunan bankanın kendi terminalleri vasıtası ile Devlet Tahvili ve Hazine Bonolarını, hisse senetlerini ve yatırım fonu katılma belgelerini teminat olarak

verebilir ve geri alabilir. Bankanın terminallerinden yaptıkları teminat girişleri için giriş ve doğrulama yapmaları yeterlidir. Teminat çıkışlarında ise giriş ve doğrulamadan sonra Takasbank'ın onayı gerekmektedir. Aracı kuruluşlar teminat giriş ve çıkış işlemlerini ofislerinde bulunan bankanın kendi terminaleri vasıtası ile saat 17:00'a kadar yapabilmektedirler. Resmi tatil nedeniyle yarım gün olan iş günlerinde ise virman işlemlerini saat 12:30'a kadar yapabilmektedirler.

Teminat Mektubu'nun teminat olarak verilmesi durumunda, teminat mektubunu düzenleyen bankanın, Takasbank'ta limit boşluğu olup olmadığının teyidinin alınması gerekir. Şekli ve kapsamı Takasbankca belirlenen teminat mektubunu veren bankanın genel müdürlüğünden mektubu kendilerinin verdiği dair yazılı teyit alındıktan sonra mektuplar teminata kabul edilir. Teminata kabul edilen teminat mektuplarının kesin olması gerekmektedir.

Aynı gruba veya holdinge bağlı bankaların birbirlerine verdikleri ve aracı kurumların bağlı oldukları grup veya holding bankalarından aldıkları Teminat Mektupları, teminata kabul edilmemektedir. Aracı Kuruluşlar teminat olarak almış oldukları Teminat Mektuplarını Krediler ve Borsa Para Piyasası Müdürlüğü'ne iletmektedirler.

Hisse senetlerinin teminata alınması durumunda, teminata alınan hisse senetleri İMKB tarafından ilan edilen İMKB 100 Listesinden Takasbank'ca seçilecek hisse senetleri ile sınırlı olmaktadır. Takasbank, belirtilen senetlerin her biri için teminata kabul edilebilmenin üst sınırını belirler. Teminata alınacak hisse senetleri lot ve katları şeklindedir.

Kurumun iştiraki veya ortağı olduğu şirketlere ait hisse senetleri İMKB 100 içerisinde olsa dahi o kurum için teminata kabul edilmez. Teminat hesaplarındaki kıymetler için Takasbank tarafından sağlanacak hizmetlerde, Takasbank'ın komisyon tarifesi uygulanır. Aşağıda teminat yatırma, çekme ve değiştirme taahhütnameşi verilmiştir.

NAKİT, KIYMET, TEMİNAT VE ŞARTLI VİRMAN VE ELEKTRONİK EFT TALİMATI TAAHHÜTNAMESİ

İşbu taahhütname,
Adresinde faaliyet gösteren İMKB ve/veya Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası AŞ üyesi.....
.....tarafından, TAKASBANK-İ.M.K.B. Takas ve Saklama Bankası AŞ'ye, (Bundan böyle Takasbank olarak anılacaktır.), iş yerindeki terminalerinden, Takasbank nezdinde havuz hesabında bulunan kıymetleri ya da cari hesabında bulunan nakitleri, piyasalar arası mahsup ve türev piyasaları işlemleri de dâhil olmak üzere Takasbank'a ait hesaplara, Takasbank nezdindeki kendisine ait diğer hesaplara, başka bir üyeye ait hesaba, Takasbank dışındaki Bankalardaki hesaplara, Takasbank tarafından verilecek şifre ve kodu kullanarak virman ve EFT talimatı gereği fon (nakit) aktarımı işlemlerinin yapılmasına ilişkin olarak verilmiştir. Bu çerçevede;

1. Yazılı talimat olmaksızın, hesabımızı azaltıcı, diğer hesabı artırıcı virman işlemlerini ve EFT taleplerini Takasbank'ın vereceği kod ve şifreleri kullanarak yapacağımızı, şartlı virman işlemlerinde virmana konu kıymetlerin karşılığı olan TL tutarını

belirteceğimizi, EFT talimatında yer alan bilgilerin sorumluluğunun tarafımıza ait olduğunu, talimat gereği Takasbank'ın veya başka bir kuruluş ya da kişinin zarara uğramasına neden olduğu taktirde bu zararı karşılayacağımızı, sistemden kaynaklanan gecikme ve zararlardan Takasbank'ın sorumlu olmadığını, edimlerimizi gereği gibi ifa etmememizden dolayı herhangi bir zararın oluşması halinde Takasbank nezdindeki hesaplarımızdan bu zararın Bankanızca mahsup edileceğini,

2. Takasbank tarafından Şirketimize verilecek kod ve şifrelerle yapılan işlemlere hiç bir itiraz hakkımızın olmayacağını, bu kod ve şifreleri ilgisinden başka kimseye vermeyeceğimizi, kullanılmayacağını, bu bilgilerin 3. kişilerce öğrenilmesi halinde, bunu yazılı olarak, en seri şekilde Takasbank'a bildireceğimizi, bu süre içinde yapılacak işlemlerin şirketimiz tarafından yapılmış sayılacağını ve bu işlemlerden Takasbank'ın sorumlu tutulmayacağını, her türlü sorumluluğun tarafımıza ait olacağını,

3. Kasıt ya da ağır ihmal dışında, teknik arıza ve her türlü mücbir hal veya yargı ya da yetkili idari kuruluşların kararları ile başka sebepler nedeniyle işlemlerin gerçekleştirilmediği halinde Takasbank'ın sorumlu tutulmayacağını,

4. Virman yapılan üye ile veya EFT talepleri gereği yapılan işlemlerin muhatap bankalar veya hesap sahipleri ile aramızda çıkabilecek ihtilaflarda Takasbank'ın taraf olmayacağını, doğabilecek her türlü zararı yalnız ilgili aracı kuruluştan talep edeceğimizi,

5. Yapılacak işlemlerde, Takasbank tarafından önceden duyurulmuş, yayınlanmış bulunan tüm kurallara (yönetmelik, genel mektup gibi) aynen uyacağımızı, Takasbank'ın her türlü değiştirici, düzenleyici yetkiye sahip olduğunu ve bu yetkilerin kullanılmasına hiçbir itiraz hakkımızın bulunmadığını,

6. EFT taleplerimiz gereği yapılan işlemlerle ilgili her türlü ücret, vergi ve komisyonu ödeyeceğimizi, ödemediğimiz taktirde, Takasbank'ın nezdindeki hesaplarımızdan mahsuba yetkili olduğunu,

7. Yapılan işlemin Takasbank kayıtları ile kanıtlanacağını, Takasbank'ın kayıtlarının kesin delil sayılacağını, bu kayıtların bağlayıcılığı sebebiyle borç altına girebileceğimizi, bu taahhüdümüzün Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 287. maddesine göre münhasır delil sözleşmesi niteliğinde bulunduğunu,

8. İhtilafların çözümünde İstanbul Mahkemeleri ve İcra Dairelerinin yetkili olduğunu kabul, beyan ve taahhüt ederiz.

Kurumun Unvanı :
Adres :
Kaşe-imza :
Tarih :

3.5.3 Teminat Değiştirme Çağrısı

Takasbank gerekli gördüğü durumuarda teminatların değiştirilmesini isteyebilir.

Örneğin; aracı kuruluşun teminatındaki hisse senetlerinin İMKB’de sırasının kapatılması veya İMKB 100 listesinden çıkartılması birer Teminat Değiştirme Çağrısı nedenidir. Teminat Değiştirme Çağrısı’na konu olan kıymetler teminat olma özelliklerini kaybederler. Vade içeren her türlü teminat, vadesine 5 gün kala teminat değerlemesine alınmayıp değiştirilmesi istenir.

Merkezî Kayıt Kuruluşunca zerine haciz uygulanmış veya hareketsizleştirilmiş teminatlar, teminat değerlemesine alınmayıp değiştirilmesi istenir.

3.5.4 Teminat Tamamlama Çağrısı

Her gün yapılan teminat değerlemesi sonucu; toplam teminat, toplam TBPP riskinin %115’inin altına düştüğü takdirde, aracı kuruluşa Takasbank tarafından Teminat Tamamlama Çağrısı (Margin Call) yapılır ve teminatını % 125’e tamamlaması istenir.

Teminat Tamamlama Çağrısının yapıldığı gün saat 16:00’ ya kadar aracı kuruluşların istenen ek teminatı yatırmaları gerekmektedir. Teminat Tamamlama Çağrısına uymayan aracı kuruluşlara temerrüt hükümleri uygulanır.

3.6. Çalışma Esasları

Takasbank görevinde bulunacak aracı kuruluşları çalışma esasları aşağıdaki gibidir:

Resim 3.8: Takasbank

3.6.1. İşlem Saatleri

TBPP’de işlemler, aynı gün valörlü olarak saat 10:00-12:00 ve 13:00-15:30 arasında yapılır. Verilen emirler saat 10:00-15:30 arasında geçerlidir.

3.6.2. Vade

Yapılan işlemlerin vadesi O/N (Gecelik) ile 30 gün arasındadır.

3.6.3. Tutar

TBPP’de işlem yapılabilecek minimum tutar 5.000 TL olup emir tutarı 1.000 TL’nin katları olarak artar.

3.6.4 Emir Türleri

TBPP’de emirler bölünebilir emir şeklinde verilir.

➤ **Limitli**

YF/YO kodu, emir tipi (alış/satış), süre, faiz oranı ve emir tutarı belirtilerek girilen emir türüdür. Emrin gerçekleşmeden kalan kısmı pasif olarak sistemde bekler.

➤ **Limitli Gerçekleşmezse İptal Et**

YF/YO kodu, emir tipi (alış/satış), süre, faiz oranı ve emir tutarı belirtilerek ve girilen emir tutarının tamamı gerçekleşmesi koşulu ile verilen limitli emir türüdür. Emir girildiğinde sistemde pasif olarak bekleyen (limitli) emirler ile tamamen gerçekleşme koşulu sağlanamadığı takdirde otomatik olarak iptal edilir.

➤ **Limitli Kalanı İptal Et**

YF/YO kodu, emir tipi (alış/satış), süre, faiz oranı ve emir tutarı belirtilerek girilen emir türüdür. Kısmen gerçekleşme koşulu ile verilen limitli emir türüdür. Emir girildiğinde sistemde bekleyen pasif (limitli) emirler ile eşleşir, gerçekleşmeden kalan kısmı otomatik olarak iptal edilir.

➤ **Piyasa**

Faiz oranı belirtilmeden, YF/YO kodu, emir tipi (alış/satış), süre ve emir tutarı belirtilerek girilen emir türüdür. Piyasa emri girildiğinde, sistemde pasif olarak bekleyen (limitli) emirleri ile kısmi ya da tamamen eşleşir ve emrin gerçekleşmeden kalan kısmı otomatik olarak iptal edilir.

➤ **Piyasa Gerçekleşmezse İptal Et**

Faiz oranı belirtilmeden, YF/YO kodu, emir tipi (alış/satış), süre ve emir tutarı belirtilerek tamamı gerçekleşme koşulu ile girilen piyasa emri türüdür. Piyasa Gerçekleşmezse İptal Et Emri/Emirleri, sistemde pasif olarak bekleyen (limitli) emirler ile tamamen gerçekleşir. Emir girildiğinde tamamen gerçekleşme koşulu sağlanamadığı takdirde otomatik olarak iptal edilir.

3.6.5 Emirlerin İletilmesi

Temsilciler, emrin;

- Tipini (Alım - Satım),
- Türünü (Limitli, Limitli Gerçekleşmezse İptal Et, Limitli Kalanı İptal Et, Piyasa, Piyasa Gerçekleşmezse İptal Et)
- Süresini,
- Faiz oranını, (Limitli, Limitli Gerçekleşmezse İptal Et, Limitli Kalanı İptal Et Emirleri için)
- Tutarını,

belirtmek zorundadırlar. Emir, faiz adımları %0,05 ve katları olacak şekilde iletilebilir.

Telefon ile verilen emirlerde temsilciler, Aracı Kuruluş unvanını, temsilci şifresini ve adını bildirmek zorundadır. Ofislerinde bulunan bankanın kendi terminalleri vasıtası ile emirlerini ileten temsilciler ise yukarıda belirtilen zorunlu alanları doldurmak zorundadırlar.

Resim 3.9: Emir iletim aracı

Yatırım fonu veya yatırım ortaklığı adına emir verildiğinde ilgili fon veya ortaklığın kodu belirtilir.

Telefon ile verilen emirler yukarıda belirtilen sırayla sisteme girilir ve sistem tarafından üretilen “emir numarası” temsilciye bildirilir. Temsilci verdiği emirle ilgili yapmak istediği değişikliklerde kendisine verilen “emir numarası”nı söylemek zorundadır. Bu nedenle emir numarası mutlaka dikkatli bir şekilde not edilmelidir. Ofislerinde bulunan Bankanın kendi terminalleri vasıtası ile emir ileten temsilciler de emir giriş ekranında sistem tarafından üretilen “emir numarası”nı dikkatli bir şekilde takip etmelidirler. Temsilciler, bu emir ile ilgili yapacakları işlemlerde sistem tarafından üretilen emir numarasını kullanarak telefon ile ve/veya ofislerinde bulunan bankanın kendi terminalleri vasıtası ile işlem yapabilirler.

Limitli emirlerin gerçekleşmeyen kısımlarında; aracı kuruluş, yatırım ortaklığı ve yatırım fonu kodu, oran ve tutarda yapılan değişiklikler emrin numarasını ve önceliğini değiştirir. Değiştirilen emirler yeni emir numarası alır ve öncelik kaybeder. Ancak emrin sadece emir tutarı azaltılıyorsa ilgili emrin emir numarası değişmez ve emir öncelik kaybetmez. Yapılacak diğer emir değişiklikleri emir numarasını ve önceliğini değiştirecektir.

Aracı kuruluş temsilcileri verdikleri limitli emirlerden karşılanmamış olanları seans içinde her an iptal edebilirler veya değiştirebilirler. Ayrıca temsilciler “Çoklu İptal” seçeneği ile;

- Bütün pasif emirler,
- Aracı kuruluş adına verdiği emirler,
- Yatırım fonu adına verdiği emirler,
- Yatırım ortaklığı adına verdiği emirler,
- Emir tipi (Alış-Satış),
- Faiz oranı,
- Süre,
- Tutar,
- Temsilci Nu.,

koşullarından birini veya birkaçını kullanarak emir numarası vermeden gerçekleşmemiş veya kısmen gerçekleşmiş emirlerinin iptalini yapabilirler. TBPP kapanışına kadar karşılanmayan emirler iptal edilir.

Tüm telefon görüşmeleri Takasbank'ta bulunan ses kayıt cihazına, uzaktan erişim yoluyla verilen emirler ise elektronik ortamda kaydedilir. Herhangi bir uyuşmazlık durumunda telefon kayıtları ve/veya bankanın elektronik ortamda tuttuğu kayıtlar esas alınır. Aracı kuruluş bu kuralı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 287. maddesi hükmüne göre münhasır delil sözleşmesi olarak kabul eder.

3.6.6. Emirlerin Yayınlanması

Resim 3.10: Takasbank emir yayını

İletilen alış-satış emirlerinden, alış emirlerinde en yüksek oranlı olanları, satış emirlerinde en düşük oranlı olanları bilgi dağıtım ekranları aracılığı ile duyurulur. En iyi teklifler ve taleplerden işlem yapılması halinde sonraki bekleyen en iyi teklif ya da talep ekrana gelir. Alış ve satış emirlerinde oranlarda eşitlik olması halinde zaman önceliği esas alınır. Aynı oranlı alış ve satış emirleri ekranda toplam olarak görünür. O/N işlemlerde, en iyi üç teklif ve talep derinlik sayfasında izlenebilir.

3.6.7. Emirlerin Gerçekleşmesi

Emirlerin gerçekleşmesi, alışı en yüksek, satışta en düşük oranlı emirlere öncelik verilerek gerçekleşir. Aynı oranlı emirlerde zaman önceliği geçerlidir. Aynı aracı kuruluşun alış ve satış emirleri birbiriyle eşleşmez.

Oran eşitliğinin yanı sıra, var olan alış emrinden daha düşük oranlı bir satış emri geldiğinde alış emrinin oranı üzerinden veya var olan satış emrinden daha yüksek oranlı alış emri geldiğinde satış emrinin oranı üzerinden işlem gerçekleşir.

3.6.8. İşlemlerin Bildirimi

Gerçekleşen işlemlerle ilgili "İşlem Bildirim Formları" her iki tarafa da fakslanır. Ancak Uzaktan Erişim Taahhünamesini veya Ek Faks Taahhünamesini imzalayan aracı kuruluşlar gerçekleşen işlemlere ait bilgilerini terminallerinden takip ederler.

Her sabah, alış ve satış limitleri, teminatların değerlemesi, temerrüt durumları, kritik vadeli teminatları ve net borç ve alacak bakiyeleri aracı kuruluşlara "Gün Başı Bilgileri" raporu ile bildirilir.

Aracı kuruluşlar ofislerinde bulunan bankanın kendi terminallerinden;

- Pasif Emirler Raporunu,
- Gerçekleşen İşlemler Raporunu,
- Üye Emirleri Raporunu,
- Alacak/Borç Raporunu,

- İptal Edilen İşlemler Raporunu,
- Faiz Oranları Bazında İşlem Tutar Toplamları Raporunu,
- Temerrüt Takip Ekranını,
- Geçmiş Tarihli İşlemler Raporunu,
- Gün Başı Bilgileri Raporunu,
- Mail Ekranını, takip edebilmektedirler.

3.6.9. İşlemlerin İptali

Gerçekleşen işlemlere ait iptal taleplerinin 15:30'a kadar Takasbank'a iletilmesi gerekmektedir. Takasbank'tan kaynaklanan hatalar sonucu gerçekleşen işlemler iptal edilir. Aracı kuruluş hatası sonucu gerçekleşen işlemler ise iptal edilmez. Üyeler, ofislerinde bulunan bankanın kendi terminalleri vasıtası ile "İptal Edilen İşlemler Raporu"nu izleyebilmekte ve döküm alabilmektedir.

3.6.10. Ödemelere İlişkin Esaslar

TBPP'de alacağı bulunan aracı kuruluşların, bu alacakları, saat 16:00'da Takasbank'taki serbest cari hesaplarına alacak kaydedilir. TBPP' den net bakiye üzerinden alacağı bulunan bankaların serbest cari hesabına kaydedilen alacakları, aksine bir talimatları olmadıkça TCMB' deki TIC hesaplarına gönderilir.

TBPP' de net bakiye üzerinden borcu bulunan aracı kuruluşların bu borçlarını en geç nakit olarak saat 14:30'a kadar, hesaben saat 16:00'ya kadar yerine getirmeleri gerekmektedir.

TBPP' ye net bakiye üzerinden borcu bulunan aracı kuruluşlar, Tahvil ve Bono Piyasası ile Hisse Senetleri Piyasası işlemlerinden doğan alacaklarını bu piyasadaki borçlarına, TBPP' den net bakiye üzerinden alacağı bulunan aracı kuruluşlar da Hisse Senedi Piyasasına olan borçlarını bu piyasadaki alacaklarına mahsup edebilirler. Aracı kuruluşların mahsup talimatını en geç saat 15:45'e kadar terminallerinden girmeleri gerekmektedir. Aksi halde temerrüt hükümleri uygulanır.

Ayrıca borcu bulunan aracı kuruluşlar ofislerinde bulunan bankanın kendi terminalleri vasıtası ile seans saatleri içinde TBPP borcunu kısmen veya tamamen ödemek amacı ile veya satış limiti artırımı için serbest hesaplarından ödeme yapabilirler. Telefonla yapılan tahsilatlar ise hesaben son borç kapama saatine kadar istenildiği zaman yapılabilmektedir. Alıcı ve satıcı aracı kuruluşlardan anaparanın %0,002 (yüzbinde iki) oranındaki komisyon ve BSMV tutarı işlem gününde alınır.

3.6.11. Temerrüt

Resim 3.11: Temerrüt

TBPP'de yapılan işlemlerde taahhüdünü yerine getirmeyen aracı kuruluş herhangi bir ihbara gerek kalmaksızın temerrüde düşmüş sayılır. TBPP'de olan borçlar saat 16:00'a kadar kapatılır. 16:00' dan sonra kapatılan borçlara temerrüt hükümleri uygulanır.

TBPP’de hergün için oluşan ortalama (O/N) gecelik faiz oranına 5 (beş) puan ilave edilmek suretiyle bulunan oranın; TBPP’ de olan borcunu saat 16:30’a kadar kapatan aracı kuruluşa % 30’ u, saat 16:30’ dan sonra kapatan aracı kuruluşa iki katı kadar temerrüt faizi uygulanır.

Saat 16:30’a kadar kapatılan borçlar için temerrüt faizi üst sınırı 2600 TL+BSMV’ dir. Saat 16:30 sonrası kapatılan borçlar için temerrüt faizi üst sınırı yoktur. Üst sınır her yıl belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak bir üst 50 TL’lik dilime yuvarlanır. Kısmi temerrütlü borç kapatmalarda, borç kapatılan saatlerle ilgili oranlar ve sınırlamalar uygulanır.

Üç aylık dönem sonunda birikmiş temerrüt sayıları takip eden döneme aktarılmaz, bir takvim yılı süresince toplam 16 kez temerrüde düşen aracı kuruluşa son kez temerrüde düştüğü tarihten itibaren bir ay TBPP’den uzaklaştırma cezası verilir.

Temerrüde düşen aracı kuruluş temerrüt durumu devam ettiği sürece Menkul Kıymet Kredisi kullanamaz. Menkul Kıymet Kredisi işlemlerinden temerrüde düşen aracı kuruluş ise temerrüt süresi devam ettiği süre içinde TBPP’de işlem yapamaz.

Takasbank, temerrüde düşen aracı kuruluşun teminatlarını nakde dönüştürür. Teminatların yeterli olmaması durumunda, aracı kuruluşun Takasbank’taki tüm varlıklarına bloke konulur ve bu durum İMKB ve SPK’ ya bildirilir.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Takasbank' ta işlem yapabilecek kuruluşları ayırt ediniz.	➤ Takasbank' ta işlem yapabilecek kuruluşları gözden geçirebilirsiniz. ➤ İşlem yapabilecek kuruluşların birbirinden farklılıklarını araştırabilirsiniz.
➤ Başvuru taahhütnamesini düzenleyiniz.	➤ Başvuru taahhütnamesini gözden geçirebilirsiniz. ➤ Boş bir başvuru taahhütnamesi edinerek kendinizi başvuran varsayarak imzalayabilirsiniz.
➤ Takasbank' ta alış ve satış limitlerini sıralayınız.	➤ Üye alış limitini gözden geçirebilirsiniz. ➤ Üye satış limitini gözden geçirebilirsiniz. ➤ Üye alış ve satış limiti arasındaki farkı ayırt etmeye çalışabilirsiniz.
➤ Teminat yatırma, çekme, değiştirme ve tamamlama işlemlerini yapınız.	➤ Teminat yatırma, çekme, değiştirme ve tamamlama işlemlerini gözden geçirebilirsiniz. ➤ Konu özetlerinde verilen nakit, kıymet, teminat ve şartlı virman ve elektronik eft talimatı taahhütnamesini doldurabilirsiniz.
➤ Takasbank' ın çalışma saatlerini ayırt ediniz.	➤ Takasbankın çalışma saatlerini gözden geçirebilirsiniz.
➤ Takasbank' ta emirlerin iletilmesini takip ediniz.	➤ Takasbank' ta emirlerin iletilmesini tekrar edebilirsiniz.
➤ Takasbank işlemlerini yapınız.	➤ Takasbank işlemlerini genel olarak tekrar edebilirsiniz. ➤ Yapacağınız uygulama çeşitlerini uygulayabilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıdaki cümleleri **doğru veya yanlış** olarak değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Doğru	Yanlış
1. Takasbank Borsa Para Piyasası, İMKB bünyesinde faaliyet göstermektedir.		
2. Takasbank işlemlerini yapacak kuruluşlar, TBPP Taahhütnamesini imzalamak zorundadır.		
3. Takasbank piyasada alış satış kotasyonu verebilir ve işlemlerde katılımcı olabilir.		
4. Takasbank, aracı kuruluşa TBPP limiti tahsis ederken bağımsız denetim raporunu incelemek yeterlidir.		
5. Değerlenmiş teminat, teminatların piyasa değerlerinin belirlenen kat sayılarla çarpımı sonucu elde edilmektedir.		
6. Nakit, teminat mektubu, hisse senedi vb. varlıklar teminat olarak Takasbank' a verilebilir.		
7. TBPP' de işlem yapılabilecek minimum tutar 5.000 TL'dir ve emir tutarı 1.000 TL' nin katları olarak artar.		
8. Takasbank' ta emirler, alıfta en düşük, satıfta en yüksek oranlı emirlere öncelik verilerek gerçekleştirilmektedir.		
9. Takasbank' ta gerçekleşen işlemlere ait iptal taleplerinin 17:00'a kadar Takasbank' a iletilmesi zorunludur.		
10. TBPP' de yapılan işlemlerde taahhüdünü yerine getirmeyen aracı kuruluşlar, temerrüde düşmüş sayılır.		

DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz yanıtları modül sonundaki cevap anahtarıyla karşılaştırınız.

Bu faaliyet kapsamında hangi bilgileri kazandığınızı belirleyiniz.

Yanlış cevaplandığı sorularla ilgili konuları tekrar inceleyip öğrenmeye çalışınız.

UYGULAMALI TEST

Aşağıda listelenen davranışları, davranışlarınızın her birinde uyguladıysanız “Evet”, uygulamadıysanız “Hayır” kutucuklarını işaretleyiniz.

MODÜL ADI: Finansal Kuruluşlar	ÖĞRENCİNİN ADI SOYADI:	
UYGULAMA FAALİYETİ: Takasbank çalışma esasları ve faaliyet alanlarını ayırt etmek	SINIF VE NU.:	
AÇIKLAMA: Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri EVET ve HAYIR kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.		
Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Takasbank Borsa Para Piyasasını tanımlayabiliyor musunuz?		
2. Takasbank Borsa Para Piyasasının kuruluşunu ve işlem yapabilecek kuruluşları ayırt edebiliyor musunuz?		
3. Takasbank Borsa Para Piyasasının taahhütname örneğini düzenleyebiliyor musunuz?		
4. Takasbank Borsa Para Piyasasının üye alış ve üye satış limitlerini ayırt edebiliyor musunuz?		
5. Takasbank Borsa Para Piyasasının teminat türlerini biliyor musunuz?		
6. Takasbank Borsa Para Piyasasının teminat yatırma, çekme ve değiştirme taahhütnamesini düzenleyebiliyor musunuz?		
7. Takasbank Borsa Para Piyasasının işlem saatlerini, vadesini ve işlem tutarlarını biliyor musunuz?		
8. Takasbank Borsa Para Piyasasının emir türlerini ayırt edebiliyor musunuz?		
9. Takasbank Borsa Para Piyasasının emirlerinin gerçekleşmesini, yayınlanmasını ve iptal edilmesini ayırt edebiliyor musunuz?		
10. Takasbank Borsa Para Piyasasının temerrüt durumlarını ve sonuçlarını biliyor musunuz?		

DEĞERLENDİRME

Uygulama faaliyetinde kazandığınız davranışlarda işaretlediğiniz “Evet” ler kazandığınız becerileri ortaya koyuyor. “Hayır” larınız için ilgili faaliyetleri tekrarlayınız. Hepsi “Evet” ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-4

AMAÇ

Bu öğrenme faaliyeti ile derecelendirme kuruluşlarının özelliklerini ve faaliyet alanlarını ayırt edebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

Bu faaliyet öncesinde yapmanız gereken öncelikli araştırmalar şunlardır:

- İnternet ve kütüphane aracılığı ile derecelendirme kuruluşlarının kuruluşunu ve faaliyet alanlarını araştırınız.
- Derecelendirme kuruluşlarının denetimini ve sona ermesini araştırınız.

4. DERECELENDİRME KURULUŞLARI

Derecelendirme, borçlunun anapara ve faiz yükümlülüklerini ödeme isteği ve kabiliyetinin zamanında ve tam olarak yerine getirilip getirilememesini ölçen bir araçtır. Başka deyişle bir ekonomik birimin kredi geçmişi ve kullandığı kredileri geri ödeme kapasitesinin saptanması için yapılan ölçme işlemidir.

Resim 4.1: Derecelendirme kuruluşu

4.1. Derecelendirme Kuruluşu Kuruluş Şartları

Derecelendirme faaliyetinde yetki verilecek olan derecelendirme kuruluşlarının;

- Anonim şirket şeklinde kurulmuş olması ve hisse senetlerinin tamamının nama yazılı olması,
- Bağımsız denetim veya değerlendirme faaliyetinde bulunan bir kuruluşun veya ortaklarının ya da bunların ayrı ayrı veya birlikte yönetim, denetim veya sermaye bakımından kontrolü altında bulundukları tüzel kişilerin doğrudan veya dolaylı pay sahibi olduğu bir ortaklık olmaması,
- Ticaret unvanlarında derecelendirme ibaresinin bulunması,
- Gerçek kişi ortaklarının nitelikleri haiz kişiler olması,
- Derecelendirme faaliyetini gerçekleştirebilecek ölçüde yönetim yapısına, yeterli sayı ve nitelikte derecelendirme uzmanına, gerekli teknik donanımına, belge ve kayıt düzenine sahip olunması ve kalite kontrol sisteminin oluşturulması,

- Verecekleri hizmetlerden doğabilecek zararları karşılamak amacıyla mesleki sorumluluk sigortası yaptıracaklarını taahhüt etmeleri,
- Yurt içinde veya yurt dışında derecelendirme faaliyetinde bulunma yetkisinin iptal edilmemiş olması şarttır.

4.2. Derecelendirme Kuruluşu Faaliyetleri

Resim 4.2: Derecelendirme faaliyetleri

Derecelendirme faaliyeti;

- Kredi değerliliğinin derecelendirilmesini,
- Kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesini,
- Derecelendirme yöntemlerinin geçerliliğinin değerlendirilmesini

kapsar ve talep edilmemiş derecelendirmeler hariç olmak üzere, bu faaliyetlerin niteliğine göre yapılacak inceleme ve analiz sonucuna dayanılarak bir derecelendirme notu belirlenmesi sürecini içerir.

4.2.1. Kredi Değerliliğinin Derecelendirilmesi

Müşterinin; kullanacağı krediyi geri ödeyebilme gücünün veya borçluluğunu temsil eden sermaye piyasası araçlarının anapara, faiz ve benzeri yükümlülüklerini vadelerinde karşılayabilme riskinin, derecelendirme kuruluşu tarafından bağımsız, tarafsız ve adil olarak değerlendirilmesi ve sınıflandırılması faaliyetidir.

Resim 4.3: Kredi değerlemesi

Müşterinin ana ortaklık niteliğinde olması durumunda, bu faaliyet, kredi derecelendirmesi için görüş oluşturmak amacı ile sınırlı olmak üzere konsolidasyon kapsamındaki ortaklıkların kredi değerliliklerinin de incelenmesi ve analiz edilmesi faaliyetini kapsar. Ancak, bu halde verilen derecelendirme notu sadece ana ortaklığa ilişkin olup gruba dâhil diğer ortaklıklar için geçerli değildir.

4.2.2. Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Derecelendirmesi

Kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi, bankaların Kurumca yayınlanan “Kurumsal Yönetim İlkeleri” ne uyum düzeylerinin derecelendirme kuruluşları tarafından bağımsız,

tarafsız ve adil olarak değerlendirilmesi ve sınıflandırılması faaliyetidir.

4.2.3. Derecelendirme Yöntemlerinin Geçerliliğinin Değerlendirilmesi

Derecelendirme yöntemlerinin geçerliliğinin değerlendirilmesi, bankaların tüzel ve gerçek kişi kredi müşterileri ya da Yönetmelik kapsamındaki derecelendirme kuruluşlarının müşterileri için uyguladıkları kredi değerliliğinin derecelendirilmesine ilişkin derecelendirme yöntemlerinin geçerliliğinin ve kamuoyuna açıkladıkları bilgilere uygunluğunun bağımsız, tarafsız ve adil olarak değerlendirilmesi faaliyetidir.

Derecelendirme kuruluşları faaliyetlerinde, iş elde etmek için dolaylı veya dolaysız reklam sayılabilecek faaliyetlerde bulunamazlar. Ancak kendilerini tanıtıcı bilgiler içeren broşürler hazırlayıp dağıtabilir, kendileri için eleman aramaya yönelik ilanlar verebilir, mesleki konularda bilimsel nitelikte yayın yapabilir, seminer, konferans gibi toplantılar düzenleyebilirler.

Resim 4.5: Derecelendirme

4.3. Derecelendirme Sözleşmesi

Resim 4.6: Derecelendirme sözleşmesi

Derecelendirme kuruluşlarının, derecelendirme faaliyetlerinde bulunabilmesi için müşterileri ile yazılı bir sözleşme yapmaları zorunludur. Bu zorunluluk talep edilmemiş derecelendirmeler için aranmaz.

Derecelendirme sözleşmelerinde aşağıdaki unsurlar bulunmak zorundadır:

- Derecelendirme kuruluşunun unvanı ve merkez adresi
- Derecelendirme hizmetinden faydalanacak müşterinin unvanı ve merkez adresi
- Sözleşmenin amacı, konusu ve varsa özel nedenleri
- Çalışma saati ve görevlendirilecek derecelendirme uzmanının adı ve soyadı
- Derecelendirmenin hangi sıklıkla yenileneceği
- Azami 4 hesap dönemini geçmemek üzere sözleşmenin süresinin ve sona ermesinin şartları
- Derecelendirme kuruluşuna ödenecek ücreti
- Tarafların sorumluluklarının ve yükümlülükleri

4.4. Derecelendirme Kuruluşlarının Denetimi

Derecelendirme kuruluşlarının faaliyetleri, Sermaye Piyasası Kurulunun denetimine tabi olup Kurul derecelendirme kuruluşlarından her türlü bilgi ve belgeyi isteyebilir.

Derecelendirme kuruluşları, derecelendirme faaliyeti kapsamında düzenlenen çalışma kâğıtlarını ve eki bilgi ve belgeleri düzenlenmelerini izleyen hesap döneminden itibaren 5 yıl süreyle, hukuki ihtilafa (uyuşmazlık) konu olanları ise bu uyuşmazlığın sonuçlanmasına kadar kopyalarını saklamak zorundadırlar.

Kurum, derecelendirme kuruluşlarının uyguladıkları müşterilerin kredi değerliliğinin derecelendirilmesine yönelik yöntemlerinin geçerliliğini Kurulca yetkilendirilen bir başka derecelendirme kuruluşu tarafından değerlendirilmesini istemeye yetkilidir.

4.5. Derecelendirme Sözleşmesinin Feshi

Banka dışındaki müşteriler ile imzalanan derecelendirme sözleşmesi özel hukuk kuralları çerçevesinde fesh edilebilir. Kurumca aşağıdaki hallerin bir veya birkaçının tespit edilmesi halinde Kurulca derecelendirme kuruluşunun yetkisinin sürekli kaldırılmasına karar verilir. Bu durumlar şunlardır:

- Yetkilendirme koşullarının kaybedilmesi,
- Derecelendirme faaliyetinde Kuruma bildirilenler dışındaki kişilerin yer alması,
- Yönetmeliğe aykırı davranıldığı tespit edilmesi,
- Belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde derecelendirme kuruluşunun, ortaklarının, yöneticilerinin, denetçilerinin veya derecelendirme uzmanlarının bağımsızlıklarının ortadan kalkmasına karşın müşterinin derecelendirme notunun verilmesi sürecinde yer aldıklarının tespit edilmesi,
- Derecelendirme faaliyetinin Yönetmelikte belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yürütülmemesi,
- Kesintisiz olarak 3 hesap dönemi itibarıyla Yönetmelikte belirlenen derecelendirme faaliyetlerinde bulunulmaması,
- Yaptırılması zorunlu olan mesleki sorumluluk sigortasının yaptırılamaması,
- Kasıtlı olarak bir müşterinin talep edilmemiş derecelendirme notunun düşük veya yüksek verildiğinin tespit edilmesi.

Sözleşmesi fesh edilen yetkili derecelendirme kuruluşunun yerine geçecek yetkili derecelendirme kuruluşu ile Yönetmelikte belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yeni sözleşme yapılır. Derecelendirme kuruluşunca derecelendirme sözleşmesinin fesh edilmesi halinde, verilen derecenin kamuoyuna ya da sadece müşteriye açıklanmış olmasına bağlı olarak kamuoyu veya müşteri derecelendirme sözleşmesinin sona erdiği hakkında da bilgilendirilmelidir.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Derecelendirme kuruluşlarının kuruluş şartlarını ayırt ediniz.	➤ Derecelendirme kuruluşlarının kuruluş şartlarını gözden geçirebilirsiniz.
➤ Derecelendirme kuruluşlarının faaliyetlerini belirleyiniz.	➤ Derecelendirme kuruluşlarının faaliyet çeşitlerini tekrar edebilirsiniz. ➤ Çevrenizde bulunan finansal kurumlarda derecelendirme faaliyeti gerçekleştiren olup olmadığını araştırabilirsiniz. ➤ Derecelendirme kuruluşlarını ziyaret ederek faaliyetleri hakkında sorular sorabilirsiniz.
➤ Derecelendirme kuruluşlarının sözleşmelerini, denetimlerini ve sözleşmelerinin sona ermesini ayırt ediniz.	➤ Derecelendirme kuruluşlarının sözleşme unsurlarını gözden geçirebilirsiniz. ➤ Derecelendirme kuruluşlarının denetimini inceleyebilirsiniz. ➤ Derecelendirme kuruluşlarının hangi durumlarda sözleşmelerinin fesh edildiğini araştırabilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıdaki cümleleri **doğru veya yanlış** olarak değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Doğru	Yanlış
1. Derecelendirme, bir ekonomik birimin kredi geçmişi ve kullandığı kredileri geri ödeme kapasitesinin saptanması için yapılan ölçme işlemidir.		
2. Derecelendirme kuruluşlarının hisse senetlerinin tamamının nama yazılı olması gerekmez.		
3. Derecelendirme kuruluşlarının faaliyetleri, kredi değerliliğinin derecelendirilmesi ve kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi olarak 2'ye ayrılır.		
4. Derecelendirme kuruluşlarının, derecelendirme faaliyetlerinde bulunabilmesi için müşterileri ile yazılı bir sözleşme yapmaları zorunludur.		
5. Derecelendirme kuruluşlarının faaliyetleri, Sermaye Piyasası Kurulunun denetimine tabidir.		
6. Derecelendirme faaliyetinde Kuruma bildirilenler dışındaki kişilerin yer alması sözleşme fesih nedenidir.		
7. Derecelendirme kuruluşuna ödenecek ücret, sözleşmede yer almak zorunda değildir.		
8. Derecelendirme kuruluşları, mesleki sorumluluk sigortası yaptırmak zorundadırlar.		
9. Derecelendirme kuruluşlarının ticaret unvanlarında derecelendirme ibaresinin bulunması zorunlu değildir. Kuruluşlar isterlerse kullanabilirler.		
10. Derecelendirme kuruluşları anonim şirket şeklinde kurulmak zorundadır.		

DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz yanıtları modül sonundaki cevap anahtarıyla karşılaştırınız.

Bu faaliyet kapsamında hangi bilgileri kazandığınızı belirleyiniz.

Yanlış cevaplandığı sorularla ilgili konuları tekrar inceleyip öğrenmeye çalışınız.

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıda listelenen davranışları, davranışlarınızın her birinde uyguladıysanız “Evet,” uygulamadıysanız “Hayır” kutucuklarını işaretleyiniz.

MODÜL ADI: Finansal Kuruluşlar UYGULAMA FAALİYETİ: Derecelendirme kuruluşlarının özelliklerini ve faaliyet alanlarını ayırt etmek	ÖĞRENCİNİN ADI SOYADI: SINIF VE NU.:	
AÇIKLAMA: Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri EVET ve HAYIR kutucuklarına (X) işareti koyarak kontrol ediniz.		
Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Derecelendirme kuruluşunun tanımını yapabiliyor musunuz?		
2. Derecelendirme kuruluşlarının kuruluş şartlarını ayırt edebiliyor musunuz?		
3. Derecelendirme kuruluşlarının faaliyetlerinin ayrımını yapabiliyor musunuz?		
4. Derecelendirme sözleşmesinde hangi unsurların bulunmasının gerektiğini biliyor musunuz?		
5. Derecelendirme kuruluşlarının denetiminin kim tarafından yapıldığını biliyor musunuz?		
6. Derecelendirme kuruluşlarının sözleşmelerinin fesih nedenlerini ayırt edebiliyor musunuz?		
7. Kredi değerliliğinin derecelendirilmesi faaliyetini diğer faaliyetlerden ayırt edebiliyor musunuz?		
8. Kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirmesi faaliyetini diğer faaliyetlerden ayırt edebiliyor musunuz?		
9. Derecelendirme yöntemlerinin geçerliliğinin değerlendirilmesi faaliyetini diğer faaliyetlerden ayırt edebiliyor musunuz?		
10. Derecelendirme kuruluşlarının önemini biliyor musunuz?		

DEĞERLENDİRME

Uygulama faaliyetinde kazandığınız davranışlarda işaretlediğiniz “Evet” ler kazandığınız becerileri ortaya koyuyor. ”Hayır” larınız için ilgili faaliyetleri tekrarlayınız. Cevaplarınızın hepsi “Evet” ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

OBJEKTİF TESTLER (ÖLÇME SORULARI)

Aşağıdaki cümleleri **doğru veya yanlış** olarak değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Doğru	Yanlış
1. Finansal kuruluşlar, anonim şirket şeklinde kurulmak zorundadır.		
2. Finansal kuruluşlar, faaliyetlerini yerine getirirken müşteri ile sözleşme imzalamak zorundadır.		
3. Finansal kuruluşların faaliyet gerçekleştirmek için yetki belgesi alması zorunluluğu yoktur.		
4. Finansal kuruluşlarda, mali durumun zayıflaması, yetki belgesinin iptal nedenidir.		
5. Finansal kuruluşlar, müşteri çıkarlarını, kendi çıkarlarının önünde tutmak zorundadır.		
6. Finansal kuruluşlarda iç kontrol, tüm iş ve işlemlerin düzenli ve etkin yürütülebilmesi için gereklidir.		
7. TBPP’ de işlem yapmak isteyen aracı kuruluşların, “TBPP Taahhütname”ni imzalamaları gerekmektedir.		
8. TBPP’de emirler ve emirlerin gerçekleşmesi her saat yapılmaktadır. Zaman kısıtlaması yoktur.		
9. Derecelendirme kuruluşlarının hisse senetlerinin tamamının nama yazılı olması gerekmez.		
10. Derecelendirme kuruluşları, mesleki sorumluluk sigortası yaptırmak zorundadır.		

DEĞERLENDİRME

Sorulara verdiğiniz yanıtları modül sonundaki cevap anahtarıyla karşılaştırınız.

Bu faaliyet kapsamında hangi bilgileri kazandığınızı belirleyiniz.

Yanlış cevaplandığı sorularla ilgili konuları tekrar inceleyip öğrenmeye çalışınız.

PERFORMANS TESTİ

Aşağıda verilen kelimeleri bulmacada düz, çapraz ve tersten bulmaya çalışınız.
Başarılar...

N	B	Y	E	Q	M	İ	N	O	N	A	R	E	A	P	C
K	A	V	V	Y	R	I	G	V	K	G	R	M	I	S	J
X	R	A	A	R	Ö	T	L	İ	K	İ	T	İ	P	A	A
I	A	F	D	E	A	F	Ü	S	O	J	R	R	M	K	T
P	C	N	E	F	G	T	T	R	P	P	Y	J	H	A	R
A	I	G	Z	Z	O	Q	E	R	R	K	E	Q	U	T	U
X	L	U	P	V	S	N	D	Q	O	E	V	R	N	K	K
Y	V	A	W	C	G	N	Z	X	O	P	M	S	Y	K	U
T	E	M	İ	N	A	T	O	U	D	B	N	E	A	İ	Y
A	O	Y	A	H	K	P	İ	Y	A	S	A	M	T	Ç	D
S	C	S	S	T	L	İ	M	İ	T	G	Q	A	İ	T	N
N	Q	S	R	H	O	P	T	O	U	B	V	P	R	Ü	Y
I	N	T	O	X	L	L	K	Z	K	L	H	A	İ	Z	J
L	P	P	B	T	V	W	T	U	N	A	U	L	M	Ü	P
W	D	X	X	Y	A	C	B	O	L	O	U	L	S	K	V
Q	D	H	İ	T	C	Q	D	G	B	L	O	K	A	J	G

FON	BORSA	ANONİM	İÇ TÜZÜK
ARACI	BLOKAJ	LİKİT	LİMİT
PORTFÖY	VADE	TBPP	TEMİNAT
TAKAS	TEMERRÜT	REPO	EMİR
YATIRIM	SPK	KURTAJ	PİYASA

UYGULAMA FAALİYETİ

YETERLİK ÖLÇME

Modül ile kazandığınız yeterliği aşağıdaki kriterlere göre değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
<i>Finansal kuruluşlar ile ilgili olarak;</i>		
A) Finansal kuruluş çeşitlerini ayırt edebiliyor musunuz?		
B) Finansal kuruluşların kuruluş şartlarını biliyor musunuz?		
C) Finansal kuruluşların faaliyet konularını ayırt edebiliyor musunuz?		
D) Finansal kuruluşların yetki belgelerini ve çerçeve sözleşmelerini biliyor musunuz?		
<i>Finansal kuruluşlarda çalışma esasları ile ilgili olarak;</i>		
A) Finansal kuruluşların sorumluluklarını biliyor musunuz?		
B) Finansal kuruluşların çalışma ilkelerini ayırt edebiliyor musunuz?		
C) Finansal kuruluşların denetimini biliyor musunuz?		
D) Finansal kuruluşların sona ermesini biliyor musunuz?		
<i>Takasbank Borsa Para Piyasası ile ilgili olarak;</i>		
A) TBPP'nin kuruluşunu ve kimlerin faaliyet göstereceğini biliyor musunuz?		
B) TBPP'de işlemlerin nasıl gerçekleştiğini öğrenebildiniz mi?		
C) TBPP Taahhünamesini ve Teminat Çekme Değiştirme ve Yatırma Taahhünamesini düzenleyebiliyor musunuz?		
<i>Derecelendirme kuruluşları ile ilgili olarak;</i>		
A) Derecelendirme kuruluşunun tanımını yapabiliyor musunuz?		
B) Derecelendirme kuruluşlarının faaliyetlerini ayırt edebiliyor musunuz?		
C) Derecelendirme sözleşmesini ve sözleşmenin feshedilmesinin nedenlerini biliyor musunuz?		

DEĞERLENDİRME

Yaptığınız değerlendirme sonucunda eksikleriniz varsa öğrenme faaliyetlerini tekrarlayınız.

Modülü tamamladınız, tebrik ederiz. Öğretmeniniz size çeşitli ölçme araçları uygulayacaktır. Öğretmeninizle iletişime geçiniz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ 1 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	Y
3	Y
4	D
5	D
6	Y
7	Y
8	D
9	D
10	D

ÖĞRENME FAALİYETİ 2 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	Y
3	D
4	Y
5	D
6	D
7	D
8	Y
9	Y
10	D

ÖĞRENME FAALİYETİ 3 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	D
3	Y
4	Y
5	D
6	D
7	D
8	Y
9	Y
10	D

ÖĞRENME FAALİYETİ 4 CEVAP ANAHTARI

1	D
2	Y
3	Y
4	D
5	D
6	D
7	Y
8	D
9	Y
10	D

MODÜL DEĞERLENDİRME CEVAP ANAHTARI

1	D
2	D
3	Y
4	D
5	D
6	D
7	D
8	Y
9	Y
10	D

N	B	Y	E	Q	M	İ	N	O	N	A	R	E	A	P	C
K	A	V	V	Y	R	I	G	V	K	G	R	M	I	S	J
X	R	A	A	R	Ö	T	L	İ	K	İ	T	İ	P	A	A
I	A	F	D	E	A	F	Ü	S	O	J	R	R	M	K	T
P	C	N	E	F	G	T	T	R	P	P	Y	J	H	A	R
A	I	G	Z	Z	O	Q	E	R	R	K	E	Q	U	T	U
X	L	U	P	V	S	N	D	Q	O	E	V	R	N	K	K
Y	V	A	W	C	G	N	Z	X	O	P	M	S	Y	K	U
T	E	M	İ	N	A	T	O	U	D	B	N	E	A	İ	Y
A	O	Y	A	H	K	P	İ	Y	A	S	A	M	T	Ç	D
S	C	S	S	T	L	İ	M	İ	T	G	Q	A	I	T	N
N	Q	S	R	H	O	P	T	O	U	B	V	P	R	Ü	Y
I	N	T	O	X	L	L	K	Z	K	L	H	A	I	Z	J
L	P	P	B	T	V	W	T	U	N	A	U	L	M	Ü	P
W	D	X	X	Y	A	C	B	O	L	O	U	L	S	K	V
Q	D	H	I	T	C	Q	D	G	B	L	O	K	A	J	G

TERİMLER SÖZLÜĞÜ

- Akıbet** : Bir iş veya durumun sonu, sonuç
- Anonim Şirket** : Beş veya daha fazla gerçek veya tüzel kişi tarafından iktisadi amaçla kurulmuş, belirli miktarda ve paylara bölünmüş bir ana sermayesi bulunup, borçlarından dolayı yalnız mal varlığı ile sorumlu olan bir sermaye şirketi türü
- Bloke** : Kullanılması önlenmiş, el konulmuş
- Borsa** : Sermaye piyasası araçlarının arz ve talebinin karşılaştığı örgütlenmiş piyasalar
- Cari Hesap** : Birbiriyle sürekli iş ilişkisinde bulunan iki kişinin karşılıklı borç ve alacaklarını her defasında nakden ödeyip tahsil etmek yerine bunları borç ve alacak kalemleri halinde bir hesaba yazıp, belirlenen bir tarihte hesabın kesilmesiyle doğacak bakiyeyi borçlu durumdaki tarafın alacaklısına ödeyeceğine ilişkin sözleşme
- Edim** : Yapılmış, gerçekleşmiş iş, amel, fiil
- EFT** : Elektronik fon transferi
- Endeks** : Belli bir olaya ilişkin sayısal değerlerin zaman, nicelik, boyut ve değer bakımından gösterdiği görelî değişmelerin ölçüsü
- Faiz** : Paranın fiyatı, kiralanan paranın kira bedeli
- Fesih** : Verilmiş bir yargıyı kaldırma, bozma
- Finansman** : Bir girişime işleyebilmesi, gelişebilmesi için gereken para ve krediyi sağlama işi
- Fon** : Para
- Forward** : Belirtilmiş bir fiyatta ve belirtilmiş bir süreden sonra bir varlık satma anlaşması, bir türev finansal ürünü
- Gayrimenkul** : Taşınmaz
- Hazine Bonosu** : Hazine tarafından vadesi bir yıldan kısa süreli olarak çıkarılan ve iskontolu olarak işlem gören borçlanma senetleri
- Hisse Senedi** : Anonim ortaklıklar tarafından çıkarılan ve anonim ortaklığın sermayesine belirli bir katılma payını temsil eden, yasal şekil şartlarına uygun olarak düzenlenmiş kıymetli evrak
- İfa** : Borcun ödenmesi
- İhraç** : Dışarıya satış
- İhtar** : Uyarma, uyarı
- İhtarname** : Resmi ihtar yazısı, protesto
- İstihsal** : Üretim
- İhtilaf** : Anlaşmazlık, uyuşmazlık
- İşlem Hacmi** : Borsada günlük gerçekleştirilen alım satımların toplam tutarı.
- İtfa** : Anonim şirket hisse senetlerinin yazılı değerlerinin şirket kar paylarından ayrılan fonun kullanılarak pay sahiplerine ödenmesi
- Kar Payı** : Kardan ortaklara dağıtılan pay
- Keşide** : Bir çek veya poliçenin düzenlenerek imza edilmesi ve ilgiliye gösterilmek üzere lehtara veya hamile verilmesi işlemi
- Konsolide** : Vadesi uzatılan borç
- Kredi** : Para, mal veya para cinsinden bir değer belirlenmiş bir vade ve koşullarla geri alınmak üzere verilmesi
- Kur** : Yabancı paraların ulusal para cinsinden değeri
- Likidite** : Bir varlığın hızlı ve kolay bir biçimde nakde çevrilebilme derecesi

Limit	: Bir şeyin nicelik bakımından inebileceği veya erişebileceği en alt ve en üst sınır
Mahsup	: Bir işlemten doğan alacakların talimat doğrultusunda diğer işlemten doğan borçları ödemedede kullanılabilmesi
Meblağ	: Para miktarı, tutar
Menkul	: Taşınır
Mevduat	: Faiz elde etmek veya güvende tutmak amacıyla banka veya benzeri kuruluşlara yatırılan para
Muvazaadan ari	: Danışıklı işlemten soyutlanmış
Münhasır	: Bir kimse veya bir şey için ayrılmış, mahsus
Müteselsil	: Zincirleme
Opsiyon	: Seçme yetkisi
Özelleştirme	: Kamu iktisadi teşebbüslerinin varlık veya hisse satışı, kiralama gibi yollarla devredilmesi veya kamu hizmeti üretiminden devletin çekilmesiyle kamu iktisadi etkinlik alanının daraltılması
Piyasa	: Alıcı ve satıcıların karşılaştığı her türlü ortam
Plasman	: Yatırım, eldeki paranın gelir getiren bir kıymete bağlanması, bir yatırımda işletilmesi
Portföy	: Gerçek veya tüzel bir kişinin kazanç sağlamak amacıyla oluşturduğu mali varlıklar bütünü
Prosedür	: İşlem, yöntem
Rasyo	: Oran
Rayiç	: Bir para biriminin veya malın satış ve sürüm değeri
Repo	: Bankalar arası işlemlerde bir gecelik faiz uygulaması
Rezerv	: Saklanmış veya biriktirilmiş döviz, altın, para gibi değerler
Risk	: Zarara uğrama tehlikesi
Sermaye	: Gelir yaratma yeteneğine sahip ulusal veya uluslar arası düzeyde her türlü mali veya fiziksel varlık
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
Sigorta	: Doğal afet, kaza, yangın, hırsızlık, ölüm gibi riskler yüzünden gelecekte ortaya çıkabilecek kayıpları karşılamak amacıyla belirli bir prim karşılığında satın alınan güvence
SPK	: Sermaye Piyasası Kurumu
Taahhüt	: Bir şeyi yapmayı üstüne alma, üstlenme
Taahhütname	: Bir şeyi yapmayı üstüne aldığını bildiren yazılı kağıt
Tahvil	: İhraç vadesi bir yıldan uzun menkul kıymetler
Takas	: Değişim
Talep	: İstek
Tasarruf	: Gelirin tüketilmeyen kısmının gelecekte kullanılmak üzere ayrılması
Tazmin	: Zararı ödeme
Temerrüt	: Borçları ödeyememezlik
Teminat	: Güvence
Ters repo	: Taşınır bir değer belli bir tarihte, belli bir fiyattan geri alım koşulu ile satılması
Teyit	: Gerçekleme, onaylama
Tüzel Kişi	: Birçok kişiden oluşan ve tek bir kişi sayılan hukuki varlık

Valör	: Kredi ya da mevduata faizin fiilen uygulanmaya başlandığı tarih
Vekil kimse	: Birinin işini görmesi için kendi yerine bıraktığı veya yetki verdiği
Virman	: Para aktarımı
Yatırım	: Ekonomik bir girişime belli bir süreyle mal veya para yatırılması

ÖNERİLEN KAYNAKLAR

- Sermaye Piyasası Kitapları,
- Sermaye Piyasası Kurulu internet sitesi,
- Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşlar Birliği web sitesi
- İMKB web sitesi
- İnternette yer alan üniversitelerin siteleri,
- Çevrenizdeki bankalar ile işletmeler,
- İnternet,
- Sermaye piyasası süreli yayınları

KAYNAKÇA

- ANADOLU ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI, **Sermaye Piyasası ve Finansal Kurumlar**, Eskişehir, 2004.
- AYTEMİZ, Hüseyin, **Sermaye Piyasası ve Türkiye'deki Gelişimi**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1991.
- ÇİÇEK, İlknur, **Avrupa Topluluğu Bütünleşme Sürecinde Türk Sermaye Piyasaları ve Topluluk Ülkeleri Sermaye Piyasaları ile Karşılaştırılması**, Lisans Bitirme Tezi, Ankara, 2001.
- ÇİÇEK, İlknur, **Sermaye Piyasası ve Finansal Kurumlar Yayınlanmamış Ders Notları**, İstanbul, 2006.
- GÜCENME, Ümit, **Türkiye'de Sermaye Piyasasındaki Son Gelişmeler**, Ankara, 1992.
- İSTANBUL MENKUL KIYMETLER BORSASI, **Sermaye Piyasası ve Borsa Temel Bilgiler Kılavuzu**, İstanbul, 2000.
- KOCAŞAHİNLER, Leyla, **Türkiye'de Sermaye Piyasasındaki Yeni Araçlar, Sermaye Piyasasının Gelişimi**, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 1995.
- COŞKUNCA, Semra, **Revizyon**, Ankara, 2010.
- www.spk.gov.tr
- www.tspakb.gov.tr
- www.imkb.gov.tr
- www.hazine.gov.tr
- www.alomaliye.com